ҺУНГАЛТАДА БУЛТАДАА ХАБААДАЯ!

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 141 (14161) | 1973 оной июниин 17, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

МҮНӨӨДЭР— БҮГЭДЭ АРАДАЙ ҺАЙНДЭР— НЮТАГАЙ СОВЕДҮҮДЭЙ ҺУНГАЛТА

ЭХЭ ОРОНОЙНГОО САААШАДАА ХҮГЖЭХЫН ТҮЛӨӨ!

Мүнөөдэр нютагай Соведүүдые hунгаха үдэр. Бүгэдэ арадай hайндэр, социалис демократиин hалбаран мандажа байhанай үшөө нэгэ эли тодо гэршэ болохо үдэр. Совет эрхэтэд эрхим хүбүүд, басагадаа нютагайнгаа засаг түрэ эрхилхэ түлөөлэгшэд — депутадууд болгожо hунгахань. Арадай түлөөлэгшэ, депутат байха гээшэ уялга, харюуцалга ехэтэй ниитын тушаал зэргэ мүн. Тинмэhээ hунгагшад этигэл найдабарида хүрэмөөр, арадай зараса байжа шадаха, ниитын хэрэгтэ бэеэ үгэнги, тэрэнине хэжэ, хүсэлдүүлжэ шадаха хүнүүдые кандидадуудаар дэбжүүлээ.

Тэдэнэр бүгэдөөрэн нютаг зондоо, хүршэ нүхэдтөө бэеэ харуулhан, найдажа боломоор нүхэд. Тэдэнэй дунда хонишон болон hаалишан, механизатор болон мэргэжэлтэ, хүдэлмэришэн болон наймаашан, багша, врач болон эрдэмтэ — янза бүриин ажалтанай түлөөлэгшэд бии. Тиихэдэ урданай заншалай ёhoop, нютагай Соведүүдэй hунгалтада коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүд хамтынгаа түлөөлэгшэдые hунгаха байна.

Жэшээнь, манай республикын нютагай Соведүүдэй депутадта дэбжүүлэгдэhэн кандидадуудай 42 процентнь коммунистнууд бэшэнэиинь партийнабэшэ хүнүүд юм. Энэ хадаа парти арад хоёрой бата нэгэдэлэй, партиин бүхы ажал ябуулгые, хараа шугамые совет арадай бүрин дэмжэжэ, hайшаажа байhанай эли тодо гэршэ мүн болоно. Тинмэhээл партиин хэрэг — арадай хэрэг гэжэ манай орон лотор зүб хэлсэдэг. Парти арад хоёрой энэ бата нэгэдэл сари ехэ амжалта, илалта асардаг, саашадаашье асарhань найдамтай.

Мүнөө жэлэй hунгалтын онсо шэнжэнь гэхэдэ, хүн зоной, hунгагшадай олошорhон ушар болоно. Республикы най хүн зоной тоо арбан жэлэй урда тээхиhээ 100 мянган хүнөөр олошороо. Энэ ушарhаа боложо, 23 шэнэ Соведүүд байгуулагдаа, урданайхиhаа 1682 депутат олоор hунгагдахань. Социальна, экономическа гүнзэгы хубилалтын болоhые, совет хүнүүдэй ажаhуудал улам hайжаруулха гэhэн Коммунис партиин холын хараатай политикые хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байhые энэ баримта шэнэ хүсэтэйгөөр харуулна.

Соведүүдэй үүргэ, уялгыень дээшэлүүлхэ талаар Коммунис парти, СССР-эй Верховно Совет hүүлэй үедэ гүнзэгы удха шанартай тогтоолнуудые абаа. Тэдэнэй дунда ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадууд тушаа Дүрим онсо hуури эзэлнэ. Энэ Дүрим депутадай үүргэ, уялгыень, hунгагшадай үмэнэхи харюусалгыень улам дээшэлүүлээ, Соведүүдэй ажал хэрэгые бүри эдэбхитэй, ашатуhатай болгоо. Энээнэй ашаар Соведүүд ажахын, соёл культурын байгуулалтада бүри ехэ нүлөө үзүүлжэ, юhэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэлгэдэ хүн зониие элсүүлхэ талаар эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулна. Мүн энэ ушар хадаа социалис демократиие саашадань хүгжөөжэ, гүрэн түрын хэрэг хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадые бүри үргэнөөр хабаадуулха гэhэн КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэриин бодото бэелэл болоно.

Манай республикада нютагай Соведүүдэй hунгалта Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо бэлэдхэлэй оршон байдалда үнгэржэ байна. Тиигэжэ ажалшадай туйлай ехэ политическэ, ажалай дэбжэлтэ үүсхэгдээ. Хүдэлмэришэд болон хүдөөгэй ажалшад 1973 оидо абаhан түсэб, уялгануу- даа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Үнгэрhэн 50 жэлэй туршада манай республикада болоhон политическэ, социально-экономическа бүхы хубилалтанууд Коммунис партиин национальна политикын, совет засагай ашаар туйлагдаа, саашадаашье туйлагдажа байхань дамжаггүй. Түүхын хүгжэлтэhөө холо гээгдэжэ ябаhан буряад арад мүнөө экономикынгоошье, соёл культурынгаашье талаар дэлхэйн түрүү нацинуудай зэргэдэ гараад байhан ушар олон юумэ хэлэжэ үгэнэ. Зүгөөр энэ хурдан түргэн дабшалтын үндэhэ hуури табигша совет засаг, социалис демократи болоно. Тинмэhээл совет ороной hунгагшад совет засаган түлөө, тэрэнэй hалбаран мандахын түлөө дуугаа үгэдэг юм. Энэшье hунгалтада бүхы hунгагшад нэгэн хүн шэнгеэр хабаадажа, арадай кандидадуудай түлөө, совет засагай түлөө үндэр дуугаа үгэхэ байна.

Һунгагшад нютагай Соведэй hунгалтада эдэбхитэйгээр хабаадахадаа, Коммунис партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые, совет арадай ажаhуудал улам hайжаруулха гол зорилготой юhэдэхи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, дэлхэй дээрэ амгалан байдалай, дайн дажарые hэргылэн сааража шадаха эб найрамдалда дуратай ленинскэ политикын коммунизм байгуулжа байhан совет арадай арюун hайхан ажалай мандахын түлөө дуугаа үгэхэ байна.

Мүнөө юhэдэхи түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэб, уялгануудые дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэл дэлгэрэнхэй. Тэрэ тоодо манай республикын бүхы ажалшад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, бага бэшэ амжалта туйлана. Промышленностиин хүдэлмэришэд бага гаргашатай, шанар hайнтай ехэ продукци гаргаха гэhэн уряа доро хүдэлнэ, хүдөөгэй ажалшад мяха, hү, үндэгэ, ноохо гүрэндөө тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэхээр шиидэнхэй. Олониитэ ажалшадай шэн габьяата ажалай аша үрэнь ажалша зоной эрилтые хангадаг ха юм. Тинмэ дээрэhээ ажалшадай ажалай абяас ехэ, эдэбхи үүсхэл булаг мэтэ бурьялан дэлгэрнэ бшуу.

Арад зоной ажалай инмэ ехэ дэбжэлтые, эдэбхи үүсхэлые шадамараар хүтэлбэрилжэ, арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб, даабаринуудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ тэдэнине элсүүлжэ байха гээшэ нютагай Соведүүдэй нангин уялга болоно. Шэнээр hунгагдаhан депутадууд энэ хэрэгые үдэр бүрнин анхарал доро абажа, дайшалхы эмхидхэгшэд байhанаа харуулха зэргэтэй. Гадна hунгагшад hунгуулнин урда тээхи суглаанууд дээрэ кандидадуудтаа захяа заабаринуудые үгэhэн байна. Тэдэ захяануудыень дүүргэхэ гээшэ депутадуудай нэн түрүүшын уялга мүн. Эндэ ехэ, бага гэhэн асуудал байха ёhогүй. Депутат — арадай зараса, тинмэhээ тэдэнэй үгэhэн захяае заатагүй дүүргэхэ уялгатай.

Һунгалтын hайндэртэ бүгэдөөрэн хабаадажа, Эхэ оронойнгоо улам ехээр хүгжэхын түлөө үндэр дуугаа үгэел!

Коммунистнууд болон партийна бэшэ хүнүүдэй бата нэгэдэл мандаха болтогой!

Москва. Кремль. ТАСС-ай фотохронико.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ— АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ажалшадай депутадуудай городской Соведэй депутадта кандидадууд (дээрэhээ доошоо) «Теплоприбор» заводой хабсаралгын цехэй слесарь Л. П. СОКОЛОВА, поэт Н. Г. ДАМДИНОВ, «Байгал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй модельер-конструктор Т. И. КОНЕВИНА.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фотонууд.

АЛДАРТА ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

УЯЛГАЯА ҮЛҮҮЛБЭ

Үбэлдөө hү ехээр hааха социалис мүрысөөндэ оролсоhон Уланай колхозой hаалишад, малшад түрүүшын амжалта туйлаба. Июниин 5-да колхоз гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргээ. Нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ, 20 процент ехэ hүн hаагдажа, 41 процент ехээр тушаагдаhан болоно.

Үнгэрhэн таба hарын туршада энэ колхозой малшад КПСС-эй Баргажанай райкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг алдангүй барижа ябаа. Колхоз дотор дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ Уликчиканай hаалиин фермын коллектив эрхимлэбэ. Тэндэхи О. Пиртановагай, Д. Шардаевагай даадаг hаалиин гүүртэнүүд hү hааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб дүүргэhэн, бүхы түл түрэсэеэ гарзагүйгөөр томо болгоhон байна.

Колхозой малшад арга боломожонуудаа тооложо үзөөд, түрүүшын хахад жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө үлүү 600 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда оруулха гэжэ шиидэнхэй. Энээнине имагтал үнеэдээ үдэр hүнигүй бэлшээжэ, hайнаар hаажа туйлаха гэжэ хэлсээ. Эдэнэр хэлэhэн үгэдөө хүрэжэ, республикынгаа алдарта ойе ажалай бэлэгээр угтаха байhаниинь дамжаггүй.

Г. ЛАМУЕВ.

ХАДЫН ШЭМЭТЭЙ НОГООНДО

...ын хада уулын тунга но... зундаа үхэр малаа бэл... манай аймагай олонхи ...нууд хямда сэнтэй ни...э мяха абадаг дүй дүр...й юм.

...рынь юуб гэхэдэ, олонхи ..., совхозуудта үхэрэй ...э газар хомор. Ехэнхи...раалан, сабшалан, хони...шэхэ газар лэ эндэмнай ...мэhээ ажахынууд жэл бүри зундаа хэдэн мянган үхэр, адуу моридые Ара-Тори, Ара-Алцаг, Химнэ голой эхин өөдэ, холын хада уулын саана абаашажа адуулдаг. Манайшье колхоз мүнөө жэлдэ 400 гаран хашараг хоёр гүүртэ болгожо таhалаад, Ара-Торинин, Тагалейн нуур гэжэ үзэсхэлэн гоё ой модоор хүреэлэгдэhэн холын хадын бэлшээридэ гаргаа.

Түрүүн тэндэ малаа туужа абаашахаhаа урда томо жэжээрнь, эрэ эмээрнь илгажа, тус бүридэнь гүүртэ болгоод, шэгнээд, холын бэлшээридэ хашалгүй хүрэжэ ошохоор, тэндэ шэгнүүрээ нэмээхээр лэ үхэрыень таhалаабди.

Бүхы 400 үхэрнай тус тустаа 2,8—3 центнер шэгнүүртэй, ерэхэ намар гүрэндэ худалдагдаха мал юм. Июньhээ эхилээд сентябрь болотор зунай бэлшээриин 100 үдэр соо эдэ хашарагууд шэгнүүрээ тус бүридөө 100 килограммаар нэмээхэ зэргэтэй.

Холын бэлшээридэ мал гаргахын урда малшадаа суглуулжа, урдахи зорилгыень hайн ойлгуулhан, тодорхой түсэб, даабари табижа үгэhэн байнабди. Малшан бүхэн өөhэд өөhэдын туйлаха социалис уялга абаа. Жэшээнь, ахалагша малшан Николай Максимов харуулдаг үхэр бүхэнэйнгөө шэгнүүрые сүүдхын 950 — 1000 граммhаа бага бэшээр нэмээхэб гэжэ социалис уялга абанхай.

Малаа тиишэ эбаашахынгаа урда тээ тэндэнь ошожо, бэлшэриин ногооной хэр ургаhые, үхэрнүүдые хаана байлгаха, хаанаhаа уhалхынь хуу тодорхойлообди. Мүн малшадай байха гэр заhабарилаа, сэбэрлээбди. Нэмэлтэ тэжээл болгон эдюулхэ дабhа, минеральна зүйл горитой абаашаабди. Зунай бэлшээриин үедэ колхозой партком, мэргэжэлтэд холо байhан малшадаа ходо эрьежэ, бүхы хэрэгтэй юумээр хангажа байха юм.

Малшаднай үхэрнүүдээ үдэр hүнигүй hайнаар адуулжа, шэгнүүрыень түргэн нэмээлгэжэ, эрхим шанартай, гаргаша багатай мяха ехээр абаад, табан жэлэй шиидхэхы жэлэй түсэбые колхозойнгоо амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ горитой хубита оруулха байна.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ,
«Мир» колхозой түрүүлэгшэ,
СССР-эй Верховно Соведэй депутат.
Зэдын аймаг.

АВИАТОРНУУДАЙ ТУҺАЛАМЖА

Улаан-Үдын авиапредприятиин коллектив юhэдэхи табан жэлэй шиидхэхы, гурбадахи жэлдэ республикынгаа ажахынуудай баян ургаса хуряажа абаха хэрэгтэнь өөhэдынгөө хубита оруулалсахаар шиидэhэн юм. Тиин эдэнэр 230 мянган гектарта минеральна үтэгжүүлгэ самолёдоор сасаха уялга абаhан байгаа.

Комсомолой гэшүүн Михаил Яньковой даадаг экипаж Кабанскын совхозой 1924 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ эдэ үдэрнүүдтэ оруулба. Мүн Юрий Маякинай экипаж тус ажахын 900 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ «Ан-2» түхэлэй самоледоор сасаhан байна.

Улаан-Үдын авиаторнууд гансашье өөрынгөө республикада бэшэ, харин хүршэ— Эрхүүгэй, Амарай областьнуудай ажахынуудта горитойхон туhаламжа үзүүлнэ. Эдэнэр мүнөөдөө Эрхүүгэй областиин 14900 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ оруулаад байна.

Авиаторнуудай дунда дэлгэрhэн мүрысөөндэ комсомолшууд Виктор Буров, Александр Кырмыгенов, Николай Дашицыренов тэгшэдэй экипажнууд тус тустаа 3000 — 3400 гектарта минеральна үтэгжүүлгэ сасажа, түрүү hуури эзэлбэ.

Эдэ үдэрнүүдтэ Улаан-Үдын авиапредприятиин хорёод самоледой экипаж республикын ажахынуудай баян ургаса абахын түлөө тэмсэлдэ туhалжа байна.

И. ХРАПУНОВ.

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ США ОШОХОЁО МОРДОБО

...С-эй ЦК-гай Генеральна ...арь, СССР-эй Верховно ...й Президиумэй гэшүүн ...Брежнев США-гай прези...? Никсонэй уряалаар ...тын Холбоото Штадуудта ...й хэрэгээр ошохоёо июнь 16-да Москваhаа мордо- Замятин нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта США ошобо.

...С-эй ЦК-гай Политбю... гэшүүн, СССР-эй гадаа... хэргүүдэй министр А. А. ...ко, гадаадын худалдаа ...най министр Н. С. Па...в, граждан авиациин ...р Б. П. Бугаев, КПСС-...-гай Генеральна секре... туhалагшад Г. Э. Цука... М. Александров, ТАСС-...еральна директор Л. М.

Нүхэд Ю. В. Андропов, А. А. Гречко, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, П. Н. Демичев, Б. Н. Пономарёв, М. С. Соломенцев, Д. Ф. Устинов, В. И. Долгих, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо К. Ф. Ильяшенко, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд П. А. Абрасимов, В. В. Кузнецов, Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, К. В. Русаков, К. У. Черненко, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд М. П. Георгадзе, С. К. Цвигун, КПСС-эй Центральна шалгалтын комиссиин гэшүүд Е. И. Кусков, Г. К. Цинев, КПСС-эй Генеральна секретариин туhалагшад А. И. Блатов, В. А. Голиков гэгшэд Советскэ Союзай гүрэнэй түгуудаар шэмэглэгдэhэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшэбэ.

США-гай хэрэгүүдые Советскэ Союзда саг зуураар түлөөлхэ этигэмжэтэ А. Дабс үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

Н. В. ПОДГОРНЫЙ МАЛАЙЗИИН ПАРЛАМЕНТАРИНАРТАЙ УУЛЗАБА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный СССР-эй Верховно Соведэй уряалаар Москвада ерэhэн Малайзиин сенадай түрүүлэгшэ Тан Сри Омар Йок Лин Онг түрүүтэй Малайзиин парламентын делегацитай июниин 15-да Кремль соо уулзаба.

Совет-Малайзиин харилсаанай асуудалнууд, хоёр талые hонирхуулhан уласхоорондын гол шухала зарим асуудалнууд хани халуун оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдөө.

СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай Түрүүлэгшэнэр Я. С. Насриддинова, А. П. Шитиков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе, СССР-эй Верховно Соведэй депутат А. П. Кешоков, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй уласхоорондын харилсаа холбооной таhагые даагша В. Г. Высотин, Малайзиhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Тенгку Нга Мохамед хөөрэлдөөндэ хабаадаhан байна.

А. Н. КОСЫГИНТАЙ ХӨӨРЭЛДЭБЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин экономическа харилсаа холбооной талаар совет-югославиин правительстванууд хоорондын комитедэй ээлжээтэ заседанитай дашарамдуулан, Москва ерээд байhан СФРЮ-гэй Союзна гүйсэдхэхэ вечэй түрүүлэгшын орлогшо Я. Сиротковичтой июниин 15-да Кремль соо уулзажа хөөрэлдэбэ.

СФРЮ-гэй Союзна гүйсэдхэхэ вечэй гэшүүн М. Бировлев, СФРЮ-hээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд М. Пешич Я. Сиротковичтой хамта уулзалгада хабаадаа.

Совет-югославиин правительстванууд хоорондын комитедэй хүдэлмэриин дүнгүүдээр А. Н. Косыгин, Я. Сиротковоч сэдьхэлээ ханангы байhанаа тэмдэглэхэ зуураа, хоёр ороной хоорондохи экономическа харилсаа хүгжөөхэ асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков хөөрэлдөөндэ хабаадалсаhан байна.

(ТАСС).

ПАРТИИН АНХАРАЛ ДОРО

КПСС-эй XXIV съездын, КПСС-эй ЦК-гай удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдые, СССР-эй 50 жэлэй ой тухай партиин Центральна Комитедэй Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй элидхэл соо тодорхойлогдоhон зорилгонуудые, юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэб даабаринуудые дүүргэхын түлөө бүгэдэ арадай тэмсэлэй дэлгэржэ байhан оршон байдалда нютагай Соведүүдэй hунгалта мүнөөдэр үнгэржэ байна.

Гүрэнэй засагай нютагай органууд партиин генеральна хараа шугам бодото дээрэнь хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлнэ, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэхын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлнэ, хүн зоной культурно-ажаhуудалай эрилтэ хангаха, ниитын түрим ба эрхэтэдэй Совет Конституциин үгэhэн эрхые бэелүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Соведүүдэй үүргын дээшэлhэниие тэмдэглэхэ зуураа, КПСС-эй XXIV съезд тэдэнэй урда шэнэ, орёо зорилгонуудые табяа hэн. Съездын hүүлээр манай аймагай нютагай Соведүүдэй хүдэлмэри эдэбхижээ, ажахын ба культурна байгуулалтын гол участогуудай ажал хэрэгтэ тэдэнэй нүлөөнь дээшэлээ.

Жэшээлхэдэ, байгша оной апрель hарын hүүл багаар «СССР-эй ажалшадай депутадуудай дүрим тухай» Хуули бэелүүлхэ талаар ажалшадай депутадуудай Дээдэ-Тайлсын сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй тоосоон партиин райкомой бюро дээрэ харагдаhан байна. Ниитын уялгануудые дүүргэхэ талаар депутадуудай эдэбхи ба харюусалга дээшэлүүлхын тулада сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитет ехэ хүдэлмэри ябуулна гэжэ бюро тэмдэглээ. Олон депутадууд өөhэдынгөө hунгуулиин округуудта саг үргэлжэ ошожо, hунгагшадтайгаа уулзана, Соведэй ба тэрэнэй комиссинуудай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаададсана.

Сельсоведэй гүйсэдхэхэ комитет совхозой дирекцитэй, партийна комитедтэй хамта культурно-ажаhуудалай ехэ барилга хэжэ байна. Хоёр жэлэй туршада Дээдэ-Тайлса, Тарбагатай, Санномыск тосхонуудта шэнэ клубууд баригдаа, дунда hургуулиин байшан баригдажа эхилээ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажалшадай депутадуудай Соведүүд хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилхэ, модо бэлдэжэ зөөхэ, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ хангаха, худалдаа наймаанай, транспортын, элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри hайжаруулха асуудалнуудта ехэ анхарал хандуулдаг болоо. Эдэ асуудалнууд Соведүүдэй сесси, гүйсэдхэхэ комитедүүдэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэнэ.

«Депутат тухай дүрим», «Сельскэ болон поселково Соведүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха тухай», «Ажалшадай депутадуудай районно, городской Соведүүдэй хүдэлмэри саашадань hайжаруулха талаар хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоолнууд, мүн Соведүүдэй эрхэ ба уялганууд тухай бусад документнүүд Соведүүдэй хүдэлмэри хүтэлбэрилгээ эрид hайжаруулха эрилтэ партийна органуудта табина. Парти, правительствын абаhан тогтоолнууд нютагай Соведүүдэй нэрэ хүндые бүри үргэхэ, үүргэ ба харюусалгыень улам дээшэлүүлхэ арга боломжо олгоно.

Соведүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха хэрэгтэ тэндэ ажаллаха кадрнуудые зүбөөр шэлэн олохо, хүмүүжүүлхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай. Һүүлэй үедэ КПСС-эй райком энэ талаар хэмжээнүүдые абажа, Соведүүдтэ хүдэлхөөр бэлэдхэл hайнтай, дүй дүршэлтэй коммунистнуудые эльгээhэн байна. Жэшээлхэдэ, Үдын сомоной Соведэй түрүүлэгшээр үнинэй коммунист, дүй дүршэлтэй агроном Илья Бутунович Афанасьев, Краснопартизанска сельсоведтэ — коммунист, юрист Илья Цынгуевич Дмитриев, Ашангын сомсоведтэ — агроном Нина Васильевна Жигжитова, Хоринин поселково Соведэй секретаряар — багша Валентина Кирилловна Суданова гэгшэд дэбжүүлэгдээд, яhала hайнаар хүдэлжэ байна.

Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудые бэхижүүлхэ тушаа мүн лэ hаналаа табинабди. Аймагай Соведэй комиссинуудые КПСС-эй райкомой бюрогой, пленумэй гэшүүд толгойлно. Тиигэжэ ажаhуудалай талаар хангалтын комиссие партиин райкомой бюрогой гэшүүн Ф. А. Хандархаев, социалис хуули сахилгын комиссие Г. С. Санжиев, хүдөө ажахын ба байгаалиие хамгаалгын комиссие үнинэй коммунист, КПСС-эй райкомой гэшүүн О. А. Борисов гэгшэд хүтэлбэрилнэ. Сесси бүхэндэ табигдаhан асуудалнуудаар саг үргэлжын комиссинуудай нэмэлтэ элидхэл гү, али тоосоое зүбшэн хэлсэхэ гээшэ заншал болонхой. Байгша ондо элүүрые хамгаалгын ба арадай гэгээрэлэй, соёлой талаар комиссинууд сесси дээрэ тоосоhон байна.

Бүхы Соведүүдтэ партийна бүлэгүүд байгуулагданхай, тэдэнэр партийна органуудай шиидхэбэри бодото дээрэнь бэелүүлдэг юм. Тэрэшэлэн харюусалгата партийна хүдэлмэрилэгшэдэй элидхэлнүүд сессиин үзэмжэдэ табигдана. Аймагай Соведэй ээлжээтэ сесси дээрэ «Депутат тухай дүрим» гэhэн элидхэл КПСС-эй райкомой секретарь В. М. Ломоносов хээ hэн.

Һунгагшадтай Соведүүдэй депутадуудай холбоо барисаан үргэдэнэ, бэхижэнэ. Манай аймагай урдахи зарлалай сельскэ, сомоной, аймагай Соведүүдэй бүхы депутадууд hунгагшадайнгаа үмэнэ 1—2 дахин тоосоhон байна. Иимэ суглаанууд дээрэ hунгагшад Соведүүдэй хүдэлмэри hайжаруулха тушаа hанамжа дурадхалаа хэлэнэ, депутадуудта захяа үгэнэ.

Үнгэрhэн, мүн болохоёо байгаа hунгалтын үедэ аймагай, нютагай Соведүүдэй депутадуудай шанарай талаар бүридэлые hайжаруулха хэмжээнүүд абтаhан, абтажашье байна. Урдахи зарлалай аймагай Соведэй депутадуудай 55 процентнь, сомсельсоведүүдэй депутадуудай 64 процентнь хүдэлмэришэд байhан юм. Депутадта кандидадуудаар мүнөө урданайхиhаа олон залуушуул дэбжүүлэгдээ. Аймагай Соведэй депутадта кандидадуудаар 30 наhа хүрөөдүй 19 хүн дэбжүүлэгдэнхэй.

Нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадуудаар үйлэдбэриин түрүүшүүл, интеллигенциин эрхим түлөөлэгшэд дэбжүүлэгдэнхэй. Жэшээлхэдэ, «Георгиевский» совхозой гурбадахи отделениин хүдэлмэришэд, алба хаагшад хонин ажалаар 1972 ондо аймагай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн Балжит Доржиевна Гатаповае, Хандагайн леспромхозой Наранай модо бэлэдхэлэй пунктын коллектив модо отологшо П. Л. Шильников, Тээгдын дунда hургуулиин багшанарай коллектив багша Л. Н. Вахрушева гэгшэдые өөhэдынгөө дундаhаа дэбжүүлээ.

Аймагай, нютагай Соведүүдэй депутадта кандидадуудай дунда социалис мүрысөөндэ илагшад олон. Тэдэнэй дунда түрүү хонишод Г. Д. Доржиева, Г. Н. Нимаева, Р. Н. Нурмахметов, Д. Ж. Цыдыпова, Ц. Б. Самбуёва, hаалишад Г. Г. Вахрушева, А. М. Газизова, В. М. Борисова, Г. О. Ивакина, Д. Д. Цыжипова, Н. Г. Антонова, тугалшан Г. Г. Башкирова, механизаторнууд В. В. Федоров, Р. Ш. Гатаулин, А. Л. Устинов болон бусад бии.

Һунгалтада бэлэдхэл аймагтамнай эмхи гуримтайгаар, ажалшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар, ажалай болон политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда үнгэрбэ. Энээниие депутадуудта кандидадуудтай hунгагшадай уулзалга элитээр гэршэлжэ үгэнэ. Ехэ эмхитэйгээр, олон hунгагшадай хабаадалгатайгаар эдэ суглаанууд Удинскда, Хоридо, Тээгдэдэ үнгэрhэн байна.

Хүн зоной культурна болон ажаhуудалай эрилтэнүүдые хангалгые, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай хүдэлмэри hайжаруулха, hуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо гэхэ мэтэ шухала захяануудые hунгагшад кандидадуудтаа үгэhэн байха юм.

Һунгалтые амжалтатайгаар үнгэргэхэ гээшэ партийна организацинуудай ябуулдаг ниитэ-политическэ хүдэлмэритэй сэхэ холбоотой. Һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ бүхы hуурин тосхонуудта агитпунктнууд хүдэлөө, хэдэн зуугаад агитаторнууд hунгагшадай дунда ойлгууламжын ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Тэдэнэр парти, правительствын гадаадын ба дотоодын политикые ажалшадта тайлбарилан ойлгуулха, табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэб даабари амжалтатайгаар бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ урялан зоригжуулха, депутадта кандидадуудай намтартай танилсуулха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулhан байха юм.

Ойртожо байhан ойн баяртай дашарамдуулан, ойлгууламжын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри бүри үргэн далайсатай болохо. Буряадай АССР-эй табин жэлэй туршада туйлаhан асари ехэ амжалтануудые, агуу ехэ ород арадай, бусад аха дүү арадуудай туhаламжа, ленинскэ партиин национальна политикын илалта — эдэ асуудалнууд партийна организацинуудай ниитэ-политическэ хүдэлмэридэ мүнөө үедэ гол hуури эзэлнэ.

Нютагай Соведүүдэй мүнөөнэй hунгалтанууд арадай ба партиин бата нэгэдэлэй, Коммунис партидаа ба Совет Эхэ орондоо манай хүнүүдэй үнэн сэхэ байhанай, социалис демократиин мандан hалбаржа байhанай үшөө нэгэ гэршэ болохо бшуу.

Д. ДАГБАЕВ,
КПСС-эй Хоринин райкомой секретарь.

МҮРЫСӨӨНДЭ ШАЛГАРБА

Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком болон «Забайкаллес» комбинат леспромхозуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөнэй май hарын үрэ дүн согсолон гаргаа.

Энэ мүрысөөндэ Баргажанай леспромхозой модошод шалгарhан байна. Республикынгаа 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ шиидэhэн энэ коллектив таба hарын даабариие холо үлүүлэн дүүргээ. Ажалдаа амжалта туйлаhан леспромхоздо комбинадай болон профсоюзай обкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаха болобо.

Байгалай, Хүртэйн, Худанай, Хандагатайн, Шулуутайн, Хандагайн, Хурамхаанай леспромхозуудай урагшатай hайн ажал тэмдэглэгдээ.

Н. ТЮРНЕВ.

Ажалай түрүүшүүл — арадай кандидадууд

Городой худалдаа наймаанай эдеэ хоолой 53-дахи магазинда ороходоо, энэ залуу наймаалагшые заатагүй хараха байхат. Энэмнай эдеэ хоолой худалдаа наймаанай эрхим хүдэлмэрилэгшэ Вера Никитична Бузина гээшэ. Ажалша бэрхэ, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг Верые хамта хүдэлдэг нүхэдынь хүндэлдэг. Худалдан абагшадшье тэрэниие дүтэ таниха болонхой. Юуб гэхэдэ, Вера тэдэнэртэ урин зулгыгаар хандадаг, худалдан абагшадые хүндэлдэг.

Эдеэ хоолой хүдэлмэрилэгшэд hунгалтынгаа урдахи суглаан дээрэ Вера Бузинае ажалшадай депутадуудай городской Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлhэн байна. Мүнөөдэр, нютагай Соведүүдтэ hунгалтын үдэр, hунгуулиин 179-дэхи округой hунгагшад Вера Никитична Бузинагай түлөө нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгөө.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

Ажалай түрүүшүүл — арадай кандидадууд

УРАГШАА ҺАНААТАН

Тээмэндэ hунгагшадай суглаан дээрэ Хэжэнгын аймагай Соведэй депутадта кандидадаар Цыпилма Булатовна Цыденовае дэбжүүлхэ гэжэ дурадхалай ороходо, Худанай-Үртөө тосхоной нэгэшье хүн гайхаагүй, булта «зүб өө, зүб» гэлдэжэ дарья табилдан, гараа үргөө бэлэй.

—Юрэдөөл, засаг түрынгөө зурганда Цыпилма шэнги иимэ ажалша бэрхэ, олоной түлөө ходо урагшаа тэгүүлжэ ябадаг, үнэн сэхэ хүниие дэбжүүлээгүй аад, хэниие дэбжүүлхэбибди, зүб лэ гээшэ, — гэжэ нэгэ үндэр наhатай үбгэжөөл hууриhaa бодоод, олонойл hанажа байhан юумые хэлээ hэн.

Зүб лэ даа, Цыпилма Цыденова гансашье турэл Доодо-Худан нютагтаа, «50 лет Октября» совхоздоо бэшэ, бүхы үргэн сагаан Хэжэнгын гол соо нилээд мэдээжэ болоhон, эрхим ажалаараа hайса суурхаhан хонишон юм. Иигэжэ нютагайнь зоной үнэн зүрхэнhөө хүндэлэн, ехэ этигэл найдабаряа үзүүлхэнь гайхалтай бэшэ.

Эгээл хори шахуу жэлдэ тэрэ хонишоноор хүдэлжэ, жэлhээ жэлдэ зуун эхэ хонин бүриhөө дунда зэргээр 100 гаран хурьга абажа түлжүүлнэ. Жэшээнь, урзанда зууhaa—110, нёдондо — 105 хурьга абажа томо болгоо hэн. Байгша ондо зуун эхэ хонин бүриhөө 100 хурьга абаад, тэдэнээ бултыень бүрин бүтэнөөр эхэhээнь hалгаахаяа байна.

Хабаршаг тээ, саhанай hаяа хайлажа, гэр байрын армагhаа шолшогоносо дуhаалжа, урин дулаанай захын үзэгдэжэ байхада эндэ ябаа hэмди. Цыпилма үнөөхил сүлөө тухагүй, хони хурьгадайнгаа хашаа соо хүдэлжэ байба.

Ёhотойл ажалша бүхэриг хүнүүдэй хүдэлдэг отарын байра байдал гэжэ газаа талаhаань хараад мэдэхээр. Бүхы юумэнь хуу яб-таб гэмэ, сэбэрхэн. Хони, хурьгадайнь хашаагай үүдэндэ тэбхэрхэн хайрсаг соо хюрөөгэй шэнэ хибэдэhэн адхаатай. Хүнүүд орохо, гарахадаа тэндэ гуталайнгаа ула аршадаг байна. Эндэ ороходомнай, hаяхан хурьгадаа хүхүүлжэ, эхэнүүдыень газаашань гаргаад, тэндэнь үлэhэн хоргооhо шэбхыень хамажа обоолоод, тэрэ hууриданъ хюрөөгэй хуурай хибэдэhэ адхажа байба. Таhалганууд соо нэгэ хэбээр гаргажархиhандал, адлихан сагаахан олон хурьгад харагдана.

— Малай байрашье hаань, сэбэр лэ байлгахада hайн. Хоргооhо шэбхэдэ дарагдашоод байхада, хүдэлhэн хүнэй бэедэ хүндэ, хони, хурьгадташье юун hайн байхаб даа. Иигэжэ таhалгануудай хоорондуур хуурайхан хибэдэhэ адхахада, байрын хамаг шиигые, шэбхын үнэр танарые хуу бэедээ татажа абашадаг, — гэжэ хонишон хөөрэнэ.

Харахада тэрэ нэгэ минуташье миин байнагүй. Маанадтай хөөрэлдэхэ хоорондоо hүрэг хурьгад сооhоо нэгыень бариад, эндэ пеэшэн дээрэ бүлеэдхэгдэжэ байhан hү угжана.

— Энэ барhанайм эхэ хабар тээшэ турахаяа hанаад, хурьгаяа садхаанагүй, дахин үнеэнэй hү угжаагүйдэ аргагүй. Совхоз мүнөө жэлдэ отарадамнай нэгэ үнеэ үгэхэбди гэhэн аад үгөөгүй, өөhэдынгөө үнеэнэй hү асаржа уулганабди, — гэжэ Цыпилма Булатовна хэлэнэ.

Уданшьегүй баhа нэгэ хурьга бариад, hүүлыень үргэжэ хараад, биомицин эм шудхаадхина.

— Зарим хурьгад шэшэхээ hанана. Энэ хабарай хүйтэн дулаан хоёрой хабсараанда тиигэнэ гү, — гэнэ.

— Эдэ олон хурьгад сооhоо хайшан гээд дутуу хүхэhэн, үбшэлхөөе hанаhыень илгаруулнат? — гээд асуухадам, өнеэгээд:

— Ходол хаража, адаглажа байхадаа мэдэхэ болошохош. Абаhаар харахада хонид, хурьгад хуу адли шэнги байха. Үнэндөө эдэнниеш ганса зүhөөрнь бэшэ, абари зангаарнь илгаруулха болохош. Тиигээгүйдөө хонидые яагаад hайн харахабши даа. Эдэмнай амитад ха юм, — гэжэ хэлэнэ.

Шагнажа байхада, тэрэ хони, хурьгад тухайгаа хэлэхэдээ, ёсооhоо ехэл дулаахананаар, шуналтайханаар хөөрэхэ юм. Иигэжэл тэдэнээ үхибүүдые бөөмэйлэн хараhанhaa өөрэгүйгөөр, үнэн зүрхэнhөө оролдон, энээндэ бүхы шадабаряа гарган харууhалхадаа амжалта туйлана бшуу.

Цыпилма тиимэ олон үгэтэй, хэлэрхүүшье хүн бэшэ. Тэрэ ажалда халирхай хойрогоор хандадаг, архи намнадаг, харюусалгагүй хүнүүдые хайрагамгүйгөөр шүүмжэлхэ, улаан нюуртань балшыса хэлэхээ хэзээшье тунхарихагүй. Дутуу дунда юумэн тухай ямаршье хүтэлбэрилэгшэдэ, мэргэжэлтэдэ сэхэ руунь хэлэдэг. Хэмжээ түргэн абахыень эрилтэ табидаг. Ямар нэгэ хүдэлмэришэ хүнэй хашалан гасаланда ороод байгаа hаань, хэзээдэшье туhалхаар бэлэн байха. Ажахынгаа хүтэлбэрилэгшэдтэ ходо дурадхал оруулжа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэеэ Зэдын аймагай суута хонишодто ошожо, дүй дүршэлтэйнь танилсаха ерээ hэн.

Тиимэл нэгэ дундаршагүй эрмэлзэлтэй, үнэн сэхэ абаризантай, олоной хэрэгэй түлөө унан нэтэржэ оролдодог хаданъ, нютагайхининь тэрэниие бодотоор хүндэлдэг ёhотой.

М. НАМЖИЛОВ.

БОДОЖО ҮЗЭМӨӨР АСУУДАЛ

Хотогор гэжэ нютагтахи Ацагадай 5-дахи номерой фермын hаалишадай суглаанда байлсаха ушар тудаа hэн.

Үдэр хахадлажа байhан аад, зариман талаар ошонги, үгы. Фермые даагша Ц. Д. Батожапов «Беларусь» тракторттаа hуугаад, поли гарашанхай. Гэр тойронгоо байhан зон булта улаан буландаа сугларба.

Һаалиин фермэнүүдэй hаалишад, үхэршэдэй 1972—1973 онуудай октябрь—апрель hарануудай, мүн байгша оной апрель hарын социалис мүрысөөнэй дүн тухай совхозой партийна комитедэй, профсоюзай, комсомолой комитедүүдэй, дирекциин тогтоол Эрхирэгэй совхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ Г. Ц. Мункуев суглаагшадта уншажа үгэбэ.

Үбэлэй hарануудта совхозой hү hаалиин фермэнүүдэй абаhан уялгаяа дүүргээгүй дээрэhээнь совхозой партийна комитедэй, профсоюзай, комсомолой комитедүүдэй, дирекциин дамжуулгын Улаан туг нэгэшье коллективтэ (тус совхоздо hаалиин 5 фермэ бии) үгэхэгүй гэжэ тогтообо, — гэжэ профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ тэрэ тогтоолоо уншаба.

Удаань hаалишадай дундаhаа мүрысөөндэ илажа гарагшад нэрлэгдэбэ. Энэл тогтоол соо иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Мүрысөөнэй дүримэй ёhoop, hаалишадай дундаhаа илажа гараа гэбэл: энэ үе соо үнеэн бүриhөө 1300 килограмм hү hааhан 5-дахи фермын hаалишан Дондукова Бутидмае часаар шагнаха.

Энэл үе соо үнеэн бүриhөө 1104 килограмм hү hааhан тус фермын hаалишан Цыдып-Ханда Сотниковада үнэтэ бэлэг барюулха» — гээд бэшээтэй.

Совхозой профсоюзай комитедэй түрүүлэгшын стол дээрэ сарбуугай часууд олоор харагдана.

Г. Ц. Мункуев түрүүн Бутидма Дондуковада ооhортой ялагар час барюулба. Тиигэхэтэйнь сасуу:

— Бутидма бүхы түрэлхидөө частай болгобо ха даа,— гэжэ Сотникова дуугарба.

— Нээрээшье даа, — гэлдэбэ бэшэ нүхэдынь.

— Удаань шиирын торхын шэнээн тэбхэрхэн юумые нүхэр Мункуев Ц-Х. Сотниковада барюулба. — Баhа час лэ, — гэлдэбэ.

Байгша оной апрель hарын дүнгөөр совхоз соогоо Ацагадай фермэ илаhан байба.

— Совхозой парткомой, профсоюзай, комсомолой комитедүүдэй, дирекциин дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар энэ фермэдэ барюулха, — гэжэ соносхоод, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ 75 түхэриг мүнгэ hаалишадай нэгэндэ (фермые даагша суглаанда ерэжэ шадаагүй гэжэ дээрэ хэлээ hэмди) барюулба. Тиигээд Гымпыл Цынгуевич Улаан тугаа асаржа шадаагүй шалтагаанаа hаалишадта ойлгуулба. Шалтагааниинышье ээлтэйшэг байгаа ха даа: конторын нэгэ таhалга соо тугынь суурагалаатай, түлхюурынь абажа ябаhан хүн олдоогүй юм ха.

— Тугаа hүүлдэ асаржа барюулхабди. — гэжэ найдуулха баатай болобо.

Апрель hарын дүнгөөр үшөө хоёр hаалишад: Долгоржаб Дабаева, Цыбан Очирова гэгшэд сарбуугай часуудаар шагнагдаба. Тэдээндэнь нэрэнүүдынь табяатай байха ёhотой байгаа ха даа. Теэд тэдэньшье бэшэгдээгүй хэбэртэй. Бэшэ нүхэдынь мүнгэн шан, арба-арбан солхооб абаба.

Урда үдэрынь совхозой директор профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ хоёрой хэдэн үгэ андалдахыень халта шагнаhан байгааб: түрүү hаалишадаа шагнаха үнэтэ бэлэгүүд тухай зүбшэhэн байба.

— Часуудые абахам гү?— гэжэ профсоюзай комитедэй түрүүлэгшын асуухада:

— Тиигыт даа, — гэжэ директор харюусаба.

— Нүгөөдүүлдэнь юу абахабиб?

—Өөрөө мэдыт даа,—гээд директор партком, профкомой таhалга руу халта ороод, сүлөөгүй, үүдыень хаагаад ябашаба.

Мүрысөөнэй дүрим харанам. Түрүү hуури эзэлhэн hаалишаниие гарай часаар шагнаха гээд бэшээтэй. Үбэлэй hарануудайшье, hара бүриишье дүнгөөр мүрысөөндэ нэгэдэхи hуури эзэлhэн hаалишанда сарбуугай час барюулха гэhэн дүримтэй.

Зай, энээнэйнь ёhoop, Бутидма Дондукова нээрээшье олон час шагнал абаhан байна. — Энэ жэлэй эхинhээ hара бури час-шан абааб. Энээнhээ урда тээ абаhантаяа арбаад час болоо юм аабза, — гэжэ Бутидма хөөрэнэ.

— Түрэлхидтөө олон час бэлэглээб. Зундаа залуу басагадай үнеэ hаалсаха, хамhалсахаданъ, эдээнhээ үгэгшэб, — гэжэ намда хөөрэнэ.

Урмашуулгын хэмжээнүүд олон янзын гээшэ, арга боломжошье бии даа. Теэд эдэ хэмжээнүүдые ямараар хэрэглэнэбибди гэжэ бодожо үзэхэ ёhотойбди. Хотогорто болоhон суглаае газаа тээhээнь харахада, ёhо соогоо хуул хэгдэhэн хэбэртэй; мүрысөөнэй дүн гаргагдаа, түрүүшүүлдэ үнэтэ шангуул барюулагдаа, «Дайшалхы хуудаhаншье» гаргагдаа. Дээдын зургаануудташье иимэ мэдээн үгтэhэн байгаа ёhотой. Теэд энээниие хаража байхада, үшөөл юу хэлэ дуталданал даа. Нэгэдэхеэр, иимэ суглаандаа мууса бэ[…]дэнэ. «Тэдыдэ ерэхэбди, […]рангүй байгты» гэжэ ферм[…]дэ мэдээсэхэдэ бэрхэтэй б[…]шэ байгаа. Үгышье hаа, hа[…]лишадай мүрысөөнэй […] гаргадаг үдэр тогтоохо[…] яахаб. Тиигээд hайнаар б[…] дээд, иимэ суглаанудаа […] ниие үнэхөөрөө баярлу[…]хаар оршон байдалда үн[…] гэжэ болохол даа. Хоёр[…] хоёр, мүрысөөнэйнгөө дүр[…] зохёоходоо hайса бодожо ү[…]хөөр байна. Зарим пункт[…]дайнь хуушараа hаа, дахи[…] хаража шэнэлхэдэ болохо[…] юм. Нэгэ хүндэ арбаад […]хин нэгэл адли шан барю[…]хада, урмашуулгын […]лөөн, удха шанар ямар […]ха болоноб? Совхозой па[…]комой секретарь А. Цыр[…] hаяшагшье ороhон hаа, […] дутагдалые обёорhон бай[…] «Теэд дүримүүдынь бат[…]дашаhан аад, дахин hэлгү[…]хэнь таарамжагүй юм […]гэнги байна hэн.

Социалис мүрысөө эмхи[…]хэхэ хэрэгые улам hайж[…]руулжа тодорхой болгоо h[…] илангаяа ажалша зоной ур[…]дажа хүдэлхэ хүсэл эрм[…]зэл бадаруулжа шадаа hа[…] Ацагадай фермын hаали[…] шэнги улад юушье хэхэ б[…]на. Мүнөө жэл бэрхэтэй[…]шье үбэлэй болоо hаань, […]дэхи фермын үнеэд бэеэ […] тэр долёонхой, тарганууд […] ехые үгэхөөр мал ябана.

Тоо бүридхэлыень hайн[…] табяад, эндэхи хүдэлмэри[…]шэдтэй ходо хөөрэлдэжэ, […]шэжэ байбал, абаhан уял[…] заатагүй дүүргэхээр ар[…] шиидэнхэйнүүд хүдэлжэ б[…]на.

Д. ЖУГДУРОВА.
Загарайн аймаг.

ПАРТИ БА СОВЕДҮҮД

КПСС ӨӨРЫНГӨӨ ажал ябуулгын бүхы шатада олониитэтэй ябуулдаг хүдэлмэриингөө онол аргые ходо шэнэдхэн hайжаруулдаг. Соведүүд болон ажалшадай ниитын бусад организацинуудаар дамжуулан, тэдэнтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлэн хүгжөөнэ. Совет обществын политическэ организациин дээдын формо байhан, арад зоной политическэ вождь — КПСС Соведүүдэй хүдэлмэриин хүгжэлтэ түгэс социалис обществын эрилтэдэ харюусамаар байхын тула, тэдэнэй ажал ябуулгын түсэбэй ёhoop ябуулагдахын, тусхай хараа шэглэлтэй байхын тула ехэ оролдолго гаргана.

В. И. ЛЕНИН Октябриин революциhaa холо урид пролетариадай диктатурын гуримда партиин хүтэлбэрилхы үүргын түүхэтэ эрхые үндэhэ баримтатай болгоhон юм. Ажалшадай ниитын организацинуудтай партиин харилсаа холбооной ёho гуримуудые тэрэ зохёоhон гээшэ. Соведүүдэй хүдэлмэриин ямаршье асуудалые хаража үзэхэдөө, политическэ удха шанартай хэрэг дүүргэнэ. Ленинэй заабариие үндэhэн болгон, парти ажалшадай ниитын организацинуудтай өөрынгөө харилсаа холбооной гол ёho гуримуудые тодорхойлhон байна.

Гэхэтэй хамта партиин хүтэлбэрилхы үүргые бэелүүлгэ хадаа Соведүүдэй хэхэ хүдэлмэриие партийна комитедүүдэй өөhэдтөө даажа абаhан ябадал бэшэ. «Партийна комитедүүдэй дүүргэхэ үүргые Соведүүд мэтэ гүрэнэй зургаануудай бэелүүлдэг үүргэтэй худхажа огто болохогүй, — гэжэ РКП(б)-гэй VIII съездын резолюци соо тэмдэглэгдэhэн байна. — Иимэ худхаляа заhаршагүй муу үрэ дүн үгэхэ... Парти өөрынгөө шиидхэбэринүүдые Соведүүдэй органуудаар дамжуулан, Совет Конституциин үндэhөөр бэелүүлхэ ёhотой. Парти Соведүүдэй ажал ябуулга хүтэлбэрилхые оролдоно, теэд тэдэнэй үүргые дүүргэдэггүй».

Ленинэй захяа заабаринуудта үнэн сэхэ КПСС Соведүүдтэй харилсаа холбоонойнгоо ленинскэ ёho гуримуудые ходо зүб хараа шэглэлтэйгээр ябуулжа, элдэб түрэлэй оппортунис болон бүлэг бологшодтой тус асуудалаар эбсэшэгүйгөөр тэмсэhэн гээшэ. Нэгэ талаhaa, парти Соведүүдэй ажал ябуулгада хабаадангүй, коммунистнуудай түрүү зэргын нүлөөнhөө тэдэниие холо, бэеэ даанхай байлгаха гэhэн хараа бодолтой КПСС эрид тэмсэл хэhэн, нүгөө талаhaa, Соведүүдые захиралта заабари доро хүдэлгэхэ гэhэн алдуутай теориие баhал эрид шууд буруушааhан байна.

Совет обществын бүхы ажабайдалда партиин хүтэлбэрилхы үүргэ улам дээшэлнэ. Ямар ушар байдалhaaб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, мүнөө парти хадаа политическэ ба эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ тон орёо, ехэ зорилгонуудые шиидхэхэ; хоёрдохёор, научно-техническэ революциин үедэхи экономическа ба социальна политикые научна талаhaaнь үндэhэлхэ эрилтэ табигдана; гурбадахяар, мүнөө үедэ партиин хүтэлбэрилхы үүргэ хүгжэлтэ түгэс социалис обществын хамаг үлэмжэ hайн юумые бүхы талаhaaнь элирхэйлэн хэрэглэхэ, обществые хүгжөөлгэдэ зорюулагданхай; дүрбэдэхеэр, дэлхэйн социалис байгуулалтын эрхэ байдалда коммунизм байгуулга хадаа интернациональна үйлэ хэрэг болоно, уласхоорондын удха шанартай; табадахяар, коммунизм байгуулгын шэнэ, орёо, комплексно зорилгонуудые научна үндэhэ hууритайгаар шиидхэлгэ партиин зохёон байгуулхы теоретическэ хүдэлмэриин удха шанар дээшэлүүлнэ.

Партиин хүтэлбэрилхы үүргые дээшэлүүлхэ гээшэ коммунизмда дурагүйшүүлэй хэлэдэгтэл адли, Соведүүдэй ба ажалшадай ниитын бусад организацинуудай үүргые багадхаhан гү, али хүндэгүй болгоhон ябадал огто бэшэ. Харин социалис общество марксистско-ленинскэ партиин үүргые дээшэлүүлгэ тэрэшэлэн Соведүүдэй удха шанарые мүн лэ дээшэлүүлнэ, юуб гэхэдэ, парти Соведүүдээр дамжуулан олониитэдэ нүлөөгөө үзүүлнэ бшуу. Партиин хүтэлбэрилхы үүргые, мүн Соведүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ гээшэ хоорондоо нягта холбоотой, социалис байгуулалтын демократическа шэнжэ шанарые гүнзэгыгөөр харуулhан хэрэг болоно бшуу.

***

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ талаар буржуазна олон тоото «мэргэжэлтэд» партийна хүтэлбэриин уг удхые буруушаан бузарлахые оролдодог байха юм. Гүрэнэй организацинуудтай байгуулагдаhан партиин харилсаа холбоое буруугаар тайлбарилдаг байна. Олониитын организацинуудай талаар партиин хүтэлбэрилхы үүргэ «партиин диктатуратай» ямаршье холбоогүй байhаниинь үнинэй мэдээжэшье hаань, тэдэнэр ниитэ-политическэ талаар КПСС-эй ажал ябуулгые «партиин диктатура» гэжэ харуулхые hэдэдэг. Мүнөө буржуазна номнолшодой гол зорилгонь юуб гэхэдэ, урдын мэтэ совет политическэ байгуулалтые демократическа бэшэ гэжэ харуулха гэhэн. Тэдэнэр нэн түрүүн ороноо хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые хабаадуулха тухай ленинскэ хараа бодолые бэелүүлэгдэхэгүй хэрэг гэхэ мэтээр хазагайруулна. Буржуазна «советологууд» (Соведүүдые шэнжэлдэг гадаадын эрдэмтэд), жэшээнь, парти ба Соведүүд хоёрой хоорондо саг үргэлжын зүрилдөөн бии юм гэhэншүүгээр мэдүүлдэг. КПСС-эй түүхэ ба политикые худал хуурмагаар харуулдагаараа мэдээжэ болоhон Леонард Шапиро гэгшэ «парти гүрэн хоёрой хоорондо олон жэлэй арсалдаан бии» гэжэ бэшэнэ.

Буржуазна ондоошье «советологуудай» бэшэhэн номууд соо манай Коммунис парти, Соведүүд тухай худал хуурмагаар бэшэhэн юумэн дүүрэн.

Марксистско-ленинскэ парти обществые зонхилно бэшэ, харин дотоодын ба гадаадын политикые зүбөөр ябуулжа, арад зоной аша туhын түлөө коммунистнуудай үнэн сэхэ тэмсэлээр, ёhотой демократическа онол аргаар олон[…]тые өөр тээшээ татадаг. С[…]циализм ба коммунизм[…] илалтын түлөө бүхы ажал[…]дай тэмсэл толгойлхо ү[…] заяатай хүдэлмэришэн а[…]гиин түрүү отряд бай[…] Коммунис парти бодото […] тэлбэрилхы хүсэн болон[…] Социализмын үедэ ажал[…]дай, бүхы ангинууд ба с[…]циальна бүлэгүүдэй, бүх[…] наци ба үндэhэ яhатанай […] туhын хэрэгүүдые өөрын[…] политикада хараада а[…] гүйсэд дүүрэнээр, тааруу […] хидоор шиидхэдэг ком[…] нистнуудай партиhaa о[…] ямаршье политическэ х[…] байхагүй.

Манай гүрэнэй полити[…]скэ үндэhэ hуури бол[…] Соведүүдые арад зоной бо[…]то өөрынь орган гэжэ Лени[…] нэрлэhэн юм. Соведүүд ха[…] социалис обществын деми[…]ратизмые гүйсэд дүү[…] бэелүүлнэ. СССР-тэхи Со[…]дүүдэй тоо мүнөө 50 мян[…]

АРАД ЗОНОЙ АША ТУҺАДА

Коммунис партимнай совет засагай байгуулагдаһан түрүүшын үдэрһөө хүн зоной элүүрые хамгаалгада гол анхаралаа хандуулжа эхилһэн юм.

Һүүлэй хэдэн жэлэй турша соо парти, правительствын зүгһөө баталан абаһан хэдэ хэдэн тогтоолнууд дээрэ хэлэгдэһые үшөө дахин гэршэлнэ. «Хүн зондо медицинскэ туһаламжын ямараар хүргэгдэдэг тухай, СССР-тэ элүүрые хамгаалгые һайжаруулха тушаа баталан абтаһан хэмжээнүүд тухай» асуудал СССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ 1968 оной июнь һарада хаража үзэгдэһэн юм. Һүүлээрнь ойроол һара үнгэрөөд байхада, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет «Элүүрые хамгаалгые саашадань һайжаруулха, орон дотороо медицинскэ наука хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» тусхай тогтоол баталан абажа, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ талаар тодорхой замуудые хараалһан байгаа.

Совет хуулиин ёһоор, хүн зон түлөөһэгүй, үрэ ехэтэй туһаламжа абадаг болонхой. Энэ хуулиин ёһоор, больница, поликлиникэнүүд болон санаторинууд саг үргэлжэ олошоржо мэргэжэл һайнтай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд олоор бэлдэгдээ. Манай республикын элүүрые хамгаалгадашье, ехэ амжалта туйлагдаа.

Манай республикын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд совет засагай ашаар туйлагдаһан ехэ хүгжэлтые мэдэрнэ. Республикынгаа 50 жэлэй ойе тэмдэглэхэеэ байхадаа парти, правительствада баяр баясхалан хүргэнэ.

Хэрбээ 1923 ондо манай республикада 23 врач, дунда мэргэжэлтэй медицинскэ 79 хүдэлмэрилэгшэд ажаллажа байгаа һаа, мүнөө үедэ 1800 врач, 6983 медицинскэ дунда мэргэжэлтэд ажаллана. Һүүлэй үедэ больницанууд улам олошоржо, 1973 оной эхеэр 142 хүрэтэрөө ургаа. 1923 ондо республикын больницануудта үбшэнтэдэй хэбтэхэ 7,7 орон тоологдожо байгаа һаа, энэ жэл 9962 хүрэтэрөө олошорһон байна.

Республикымнай элүүрые хамгаалга хүшэр хүндэ эрхэ байдалда хүгжөөгдэһэн байна. Урдань манай республикада халдабаритай элдэб үбшэнүүд, тэрэ тоодо гэдэһэнэй үбшэн, нүрөө, шэшэрүүлдэг үбшэн (маряри), халуун үбшэн элбэг байһан юм. Халдабаритай үбшэнүүдые усадхаха зорилгоор республикын һаял байгуулагдаад байһан үедэ элүүрые хамгаалгада һомологдоһон бүхы мүнгэнэй 28 процентнь гаргашалагдадаг байһан. 1924 ондо арһанай - венерологическа диспансер, 1926 ондо — уушханай ханяада аргалха диспансер бии болгогдоо. Социальна үбшэ үгы хэхэ хэрэгтэ врачууд Ф. Н. Дульбеев, Е. А. Мазурина, К. Г. Борисовская, Ч. Р. Раднаев, Е. Д. Богомолова, Н. А. Иванова, Н. К. Богатырева, П. Т. Яжинов, А. В. Булгатов, Л. П. Шестакова, О. К. Гусева, Д. С. Богданова, Е. М. Никифорова болон бусад хүсэ шадалаа зорюулһан байна.

Эхэнүүдэй, үхибүүдэй элүүр энхые хамгаалха асуудалда манай орон дотор илангаяа ехэ анхарал табигдадаг байна. Энэ зорилгоор республика соомнай үхибүүдэй олон тоото эмхи зургаанууд, поликлиникэнүүд бии болгогдонхой. Тэдэнэй тоодо 175 хүнэй һууритай үхибүүдэй хоёр байшан, 500 хүнэй һууритай үхибүүдэй 7 санатори, һү үгэдэг 17 кухня, 42400 һууритай хүүгэдэй 460 гаран ясли, саад хүдэлнэ. Тэдэ эмхи зургаануудта 190 врач-педиатрнууд ажаллана. Эхэнэрнүүд болон үхибүүдэй энхэ элүүрые сахиха хэрэгтэ врачууд М. Н. Соснина, А. И. Баева, Т. П. Бекутина, Ф. А. Матвеева, А. П. Холопова, С. Б. Сельверова, М. Ф. Корягина, М. С. Шалтыкова, В. Е. Чернецкая болон бусад ехэ ажал хэһэн байна.

Санатори болон курортнуудые олошорхуулха асуудалда ехэ анхарал хандуулагдана. 1923 ондо республика доторнай «Аршаан», «Горячинск» гэжэ хоёр курорт хүдэлжэ байһан юм, мүнөө 11 санатори, амаралтын байшангууд, профилакторн бии болгогдоо. Эдэ газарнуудта 25 мянга шахуу ажалшад амарна. Мүнөө үедэ «Аршаан» курортдо 500 хүнэй һууритай һайнаар түхеэрэгдэһэн эмнэлгын корпус бодхоогдонхой, «Горячинск» курорт мүн лэ үргэдхэгдэнэ. Хяагтын аймагай Хираанай ваннын корпус баригдажа дүүрэхээ байна. Котокель нуур шадарай амаралтын байшан баригдажа дүүрэхэ дүтэлөө.

Түнхэнэй аймагай Нилово Пустыниин халуун уһан, мүн ондоошье аршаанууд ехэ суутай боложо байнхай. Манай ойроо хүртэшэгүй баялиг болохо Байгал далай шадар амаралтын газарнууд түхеэрэгдэхээр хараалагдана.

Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэрэй урда тээ манай врачууд болон дунда мэргэжэлтэдтэ ажалшадһаа олон тоото амаршалганууд ерэнэ. Хүн зоной элүүр энхые хамгаалжа байһан медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд унтаха нойргүй үбшэнтэнэй хажууда ажаллажа, үнэн зүрхэнэй баясхаланда хүртэнэ.

Хүн зоной бэеын элүүр сахин хамгаалхын түлөө оролдожо байһан сагаан халаадтанай ажалые совет арад үндэрөөр сэгнэнэ. Медицинскэ 32 хүдэлмэрилэгшэдтэ «РСФСР-эй габьяата врач» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Гадна 141 хүндэ «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдохоһоо гадна, 300 шахуу хүндэ «Элүүрые хамгаалгын отличник» гэһэн значок барюулагдаа. 200 гаран хүн СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан байна.

Манай республикын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд парти, правительствын анхарал оролдолгодо харюу болгон, арад зоной бэеын элүүрые сахин хамгаалха хэрэгтэ хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ зорюулхаар бэлэн байна.

В. БАЛДАНОВА,
медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой түрүүлэгшэ.

ВРАЧАЙ ТУҺАЛАГША

Евдокия Максимовна Трофимова арба гаран жэлэй турша да элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудта ажаллана. Улаан-Үдын медицинскэ училищи дүүргэһэнэйнгоо һүүлээр тэрэ аляр холын Хурамхаанай аймагта эльгээгдэһэн юм. Һүүлэй үедэ ниислэл хотынгоо 4-дэхи поликлиникэдэ үбшэнтэниие үзэдэг таһагта хүдэлнэ. Энэрхы дулаахан сэдьхэлтэй, хүнүүдтэ анхаралтайгаар хандадаг энэ эхэнэртэ үбшэнтэнэй олонхидынь хандаһан байха.

Евдокия Максимовна эрдэм мэдэсээ үсэд нэтэрүүгээр дээшэлүүлдэг, наукын туйлалтануудай хойноһоо таһалгаряагүй адаглажа байдаг юм. Тэрэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институтай биологическа факультедтэ ажалһаа һатангүй һуража, нёдондо жэлдэ дүүргээ һэн.

4-дэхи поликлиникын хүтэлбэрилэгшэд клиническэ лабораторидо ажаллахыень тэрэниие эльгээһэн байна. Е. М. Трофимова шэнэ газартаа түргэн дадажа, үбшэнтэнэй шуһанда тодорхойлго хэдэг болонхой. Иигэжэ хүнүүдэй үбшэ зүбөөр таниха хэрэгтэнь врачнарта нилээд ехэ туһаламжа үзүүлнэ.

Е. М. Трофимова В. И. Ленинэй ойн баярай медаляар, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан, коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. М. Трофимова ажалдаа.

А. ШУЛУНОВОЙ
фототекст.

ТОО, БАРИМТАНУУД

☆ 698 мянган врач СССР-тэ хүдэлнэ. Энэмнай бүхы дэлхэй дээрэхи врач мэргэжэлтэдэй дүрбэнэй нэгэ хубиһаа үлүү болоно. 40 мянган врач, медицинын тусхай дунда һургуули дүүргэһэн 140 мянга гаран хүн санитарна албанда ажалладаг юм.

★ 40 мянга тухай амбулаторно-поликлиническэ эмхи зургаан, 26 мянга гаран санатори, амаралтын байшан, пансионат совет хүнүүдэй мэдэлдэ үгтэнхэй.

★ Мүнөө эрдэм-шэнжэлэлгын 22 институт, педиатрнин 269 кафедра, акушерствын ба гинекологиин 138 кафедра, 84 мянган мэргэжэлтэ педиатр үхибүүдэй элүүрые сахин хамгаална.

★ 1970 ондо хүн зониие бүридхэлдэ абаһан мэдээнүүдэй ёһоор, 90-һээ дээшэ наһатай 300 мянга шахуу хүн манай орон дотор ажаһууһан байна.

★ 1972 ондо 26 миллионһоо үлүү ажалшад, тэдэнэй гэр бүлын гэшүүд санаторно-курортын эмхи зургаануудта, аяншалгын баазануудта амарһан, аргалуулһан байха юм. Зунай амаралтын үеэр 10 миллионһоо үлүү үхибүүд, багашуул пионерэй ба һургуулиин лагерьнуудта, хүүгэдэй санаторинуудта, экскурсионно-аяншалгын баазануудта амарһан, хүүгэдэй эмхи зургаануудай дачануудта байһан.

★ Физкультурын 200 мянга гаран коллектив орон доторнай хүдэлнэ.

★ 1972 ондо манай орон доторхи врачуудай салин хүлһэн дунда зэргээр 20 процентээр нэмээ.

★ Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ элүүрые хамгаалгын хэрэгтэ 3 миллиард шахуу түхэриг һомологдонхой.

(ТАСС).

ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ ҮЛГЫ—БИОСФЕРЫЕ наринаар хамгаалха

Манай түби дэлхэйе тойроод байдаг биосферэдэ, байгаалиин баялигуудта гамтайгаар хандаха, тэрээниие наринаар хамгаалхаһаа үлүү шухаг ондоо асуудал мүнөө сагай дэлхэй дээрэ олдохогүй ха. Энэ асуудалые онсо шухала удха шанартайда тоолодог манай орон дотор дэлхэйн байгаалиие наринаар хамгаалха, мүн тэрэнэй баялигуудые гамтайгаар, ашаг ехэтэйгээр хэрэглэхэ асуудалнуудые шиидхэхэ албан зургаанууд хоорондын научно-техническэ ехэ совет байгуулагдаа. Эрдэм болон техникын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Л. Н. ЕФРЕМОВ тус Соведэй түрүүлэгшээр баталагданхай.

Нүхэр Ефремов ТАСС-ай корреспондент Л. Маркеловагай хэдэн асуудалнуудта харюусаһан байна.

— Юун дээрэһээ иимэ түб байгуулагдаха ёһотой болооб?

— КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хэһэн элидхэл соогоо Леонид Ильич Брежнев иигэжэ хэлээ һэн: «Научно-техническэ хүгжэлтэ түргэдхэхэ хэмжээнүүдые абахадаа, байгаалиингаа баялигуудта эзэн ёһоор хандаха ябадалтай энэ хэрэгэй таарaлдахын, агаар ба уһанай хоротой муухай болохогүйн, газар дайдын муудахагүйн тула шухала бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй. Байгаали сахин хамгаалха хэрэгтэ ашатай туһатай байхаар бодомжолон, шэнэ предприятинуудай проект зохёохо, тэдэниие бариха, хүдэлжэ байһан предприятинуудай ажал һайжаруулха талаар түсэблэлгын, ажахын органууд болон проектнэ эмхинүүдтэ, манай бүхы кадрнуудта партимнай улам ехэ эрилтэтэйгээр хандана. Гансашье бидэ бэшэ, мүн удаадахи үетэн манай Эхэ ороной баян дэлгэр байгаалиин үршөөдэг хамаг аша туһые хэрэглэхэ арга боломжотой байха ёһотой.

Партийна съездын заабаринуудай үндэһөөр бэелүүлэгдэхэ ехэ программа «Байгаали сахин хамгаалгые улам һайжаруулха, байгаалиин баялигуудые бүри һайнаар хэрэглэхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Тогтоолоор хараалагданхай. Тэдэниие дүүргэхын тулада эрдэм шэнжэлгын хүдэлмэреэ бүри гүнзэгыгөөр, эршэмтэйгээр ябуулха, арадай ажахын зарим һалбаринуудай ажал ябуулгын байгаалида хоро хүргэхөөр хойшолонгуудые усадхаха аргануудые бэдэрхэ, арадай ажахыда нэбтэрүүлэгдэхэ дурадхалнуудые саг үргэлжэ шадамар бэрхээр шэлэн абаха эрилтэ табигдана. Тиин эдэ хүдэлмэри зохимжотой тааруугаар эрхилхын тула албан зургаанууд хоорондын научно-техническэ совет бии болгогдоо.

— Тэрэнэй гол зорилгонууд юун болоноб?

— Тэдэниие тоолобол, хэдэн зорилго байха. Тиимэһээ бултанайнь шэнжые элирхэйлхээр нэгэ зүйлыень эндэ нэрлэһүүб. Тэрэмнай юуб гэхэдэ, байгаалиин баялигуудые шадамараар хэрэглэдэг болохо, тэдэниие һайн байлгаха, арьбадхан хүгжөөхэ, тэрэшэлэн оршон тойронойнгоо байгаалиие сахин хамгаалха зорилготой дурадхалнуудые министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй хабаадалгатайгаар зохёохо болоно. Уһа сөөрэмүүд, агаар болон газарай хүрьһэ руу хорото үлэгдэлнүүдэй хаягдадаг ушарнуудые сүм усадхаха гү, али эрид хороохо технологическа шэнэ арга бии болгохын тула СССР-эй министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүдэлмэри хүтэлбэрилхэ онол арга үгэжэ, зааха ябадал тус соведтэ мүн лэ даалгагданхай.

— Байгаали сахин хамгаалха ябадал хангаха, байгаалиин баялигуудые ашагтай һайнаар хэрэглэхын тула эгээл мүнөө үедэ ямар гол хэмжээнүүд абтана гээшэб?

— Байгаали хамгаалха проектнүүдые СССР-эй арадай ажахы хүгжөөхэ табан жэлэй түсэбүүдтэ 1974 онһоо оруулдаг болохо гэһэн нэгэ иимэ шухала зүйл түбхын түрүүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тэрэшэлэн ойрын арбан жэлэй турша соо биосферэдэ боложо магад хубилалтануудые багсаан мэдэхэ шухала байһан тухай хэлэхэ хэрэгтэй. СССР-тэ тодорхойлогдожо байгаа научно-техническэ багсаамжа оршон тойронхи байгаалида муугаар нүлөөлхэ ябадал зайсуулха хэмжээнүүдые 1990 он болотор хараална. Агаарай, газарай хүрьһэнэй ба уһа сөөрэмүүдэй хэр зэргэ муухай болгогдожо байһые адаглан хараха, физико-химическэ хиналта хэхэ талаар манайда эмхидхэгдэдэг ниитэ-гүрэнэй албан эндэ ехэхэн үүргэ дүүргэхэ ёһотой. Гэхэтэй хамта энэ, жэлэй январиин 1-һээ уһанай баялигууд, мүн тэдэниие хэрэглэлгэ Советскэ Союз дотор адли гуримаар гүрэнэй бүридэлдэ абтадаг болонхой.

— Байгаалиие ашагтай һайнаар хэрэглэхэ научна гол бодомжонуудые зохёохын тулада мүнөө юун хэгдэнэ гээшэб?

— Эрдэм, техникын талаар СССР-эй Гүрэнэй комитедэй даалгабаряар эмхидхэгдэһэн шэнжэлгэнүүд үйлэдбэридэ хэрэггүй үлөөдэһэ гаргангүй ажаллаха технологидо орохо арга боломжын бии байһые элирхэйлэн харуулна. Гэхэ зуура, предприятинуудай барилгада гаргашалагдаха мүнгэн нэмэгдэхэ бэшэ, харин бага болохо байна. Жэшээлхэдэ, Первомайска химиин комбинадай проект зохёоходоо, муухай болоһон уһа сэбэрлэн хэрэглэхэ схемэ һайшаагдаһан байгаа. Тиигэһэнэй ашаар сэбэр уһа хэрэглэхэ эрилтэ 30 шахуу дахин хорохо, мүн хэрэглэгдэжэ муухай болоһон уһан дүтэ шадарай гол, горход, сөөрэмүүд руу адхагдажа, бузарлахаяа болихо. Тиихэдээ комбинадай барилгада 18 миллион түхэригөөр доошоо гэхэ гү, али багсаахада, сметээр хараалагдаһанһаа зургаан процентээр бага мүнгэн һомологдоһон байха юм.

Байгаали сахин хамгаалга хэрэгтэй, бүхы дэлхэй дээрэ тон удха шанартай байһан ушар энэ асуудалаар улас хоорондын оршом соо үргэн харилсаа холбоо тогтоохо эрилтэ табина. Хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлдэ энээн тухай тэмдэглэхэ ёһотой болооб. Тусхайлан хэлэбэл, дүй дүршэл, онол аргануудаа али алиндаа аша туһатайгаар абалсалга, оршон тойронхи байгаалиие хамгаалха асуудалаар СССР США хоёрой хоорондын харилсаа холбоо тухай хэлсээ баталалгын эшэ нүхэсэл болоно.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ—АРАДАЙ КАНДИДАДУУД

Галина Ивановна Никитина Загарайн аймагай Шэнэ Элхиин поликлиникэдэ үни удаан саг соо фельдшерээр хүдэлжэ, хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой. Галина Ивановна коммунис ажалай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүрэһэн.

Шэнэ элхиинхид нүхэр Никитинае ажалшадай депутадуудай Шэнэ-Элхиин поселково Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээд, хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ, тэрэнэй түлөө мүнөөдэр бултадаа дуугаа үгэхэ байһандань һэжэглэмээр бэшэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Г. И. Никитина ажалдаа.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

НАЙДАМТАЙ НҮХЭР

Телеграф гээшэ жэгтэй һонин зүйл болоно. Утаһаар бэшэ, харин агааараар ямаршье холо газарта тэрэ сагтаа үгэ дамжуулха гээшэ урда сагта зүүдэндэшье үзэгдөөгүй байха. Харин мүнөө ажабайдалай юрын нэгэ хэрэгтэй юумэн болонхой. Теэд энэ ямар ехэ аша туһа хүнүүдтэ, гүрэн түрэдэ хүргэнэб! Дайнай үе абаад үзэе. Партизанай землянка сооһоо, соединениин штабһаа, үгышье һаа, далай дээрэхи онгосоһоо үдэр бүри түбэй газарта мэдээсэлнүүд ородог байгаа. Тэрэ мэдээсэлнүүд айхабтар шухала, стратегическэ түсэб зохёоходо туһатай байһан. Эдэ мэдээсэлнүүдые ехэнхидээ суута морзянкын оньһо шудалһан залуухан басагад дамжуулдаг байһан гээшэ.

Эгээл эдэ басагадай дунда Баргажан нютагай Анна Кондакова байжашье болохо байгаа. Энэмнай миил таамаг хэлэһэн үгэ бэшэ. Тэндэ ошохо бүхы үндэһэн байһан юм. Ушар юуб гэхэдэ, дүшэн нэгэн оной июльда 17-той басаган байхадаа, тэрэ телеграфистын курс дүүргээд, ажаллажа эхилһээр, военкомадта сэрэгэй учедто абтанхай һэн. Тэрэ үеымнай байдал мэдээжэ — үдэр бүри повесткэ хүлеэдэг байгаа. Зүгөөр повесткэ ерээгүй. Тылдэ телеграф баһал шухала хэрэгтэй байгаа бшуу. Харин Анна дайнай дүүрэтэр, амгалан ажаһуугаагүй гэхэдэ алдуу болохогүй.

Мүнөө Анна Федоровна Кондакова хэдэн үхибүүдэй эхэ, наһажаал болоһон эхэнэр, Баргажанай хэлхеэ холбооной узелай ахалагша телеграфистаар амжалтатай ажаллана. Энэ харюусалгатай участогта 6 телеграфист, телеграмма зөөдэг 3 хүн бэе бэеэ һэлгэн, түхэрээн сүүдхэдэ ажалладаг. Харин Анна Федоровна ажалай түлөө, бултанай түлөө харюусана. Нэн түрүүн ажалай шанар шалгаха хэрэгтэй, телеграмма саг соогоо эзэндэнь хүргэлгэ баһал харюусалгатай. Тэрэниие хүнүүд тон яаралтай ба шухала ушараар ябуулдаг.

Нэгэ иимэ ушар болоо һэн. Һая ажаллажа эхилһэн залуу басаган гээгдэжэ асарһан телеграммэ айлай почтын хайрсаг руу хээд, арилшаһан байгаа. Гэрэй эзэндэ юун һайн ха һэм! Начальнигта хүрэтэр гүйгөө, шууяа татаал гүбэ. Энээниие сагааруулхын түлөө Анна Федоровна улайһан, сайһан, хүлһэ гаргаһан байха. Зүгөөр иимэ ушар ганса-нэгэн. Гол түлэб телеграф һайнаар ажалаа ябуулна. Эндэ ахалагшын үүргэ тон ехэ. Үшөө тиихэдэ хүнүүдынь хододоо булта байдаггүй. Нэгэн үбшэлхэ, нүгөөдэнь—амаралтада гараха, гурбадахинь — үшөө нэгэ шалтаг олохо. Иимэ ушарта Анна Федоровна хүтэлбэрилхы ажалай хажуугаар аппарадай саана һууха баатай болодог.

Гуша гаран жэл соо шадабари мүлирөө, дүй дүршэл баян болоол ха юм даа. Мүнөө Кондакова 1-дэхи разрядай телеграфистка юм. Тиигээд дүй дүршэлөө хара бэедээ нюугаад ябадаггүйнь һайшаалтай. Тэрэнэй шаби Галя Суворова мүнөө Алма-Атада телеграфисткаар хүдэлнэ. Нүгөө шабинь Антонина Татарникова сугтаа ажаллана. Коммунис ажалай ударник гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

— Өөрынгөө һууридаа одоол лаб һууһан хүн гээшэ. Телеграфай түлөө минии сэдьхэл амгалан байдаг юм, —гэжэ узелай начальник Анатолий Иванович Зверьков Кондакова тухай намда хөөрөө һэн.

— Үшөө тиихэдэ ехэ үүсхэлтэй, эдэбхитэй эхэнэр юм. Болоһон юумэндэ хододоо оролсохо, гэдэргээ шархааха гээшые мэдэхэгүй. Профсоюзай месткомой комиссиин гэшүүн һэн тула шууяатай асуудалнуудые зүбөөр шиидхэлсэжэ, нэгэндэ һайн, хоёрдохидо муушье хүн болодог байха.

Ажалша, эдэбхитэй, һайн абари зантай энэ эхэнэрые коллективэйнь гэшүүд хүндэлдэг. Олон тоото шагналда хүртэһэн. Мүнөө коммунис ажалай ударник, мүн «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэһэн нэрэ зэргэтэй. Имэл түрүү хүн хадань хэлхеэ холбооной узелай хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад суглаан дээрээ энэ эхэнэрые аймагай Соведэй депутадта кандидадаар нэгэн һаналаар дэбжүүлээ.

Н. ГАЛДАНОВ.

...дээшэ. Советүүд нэн тү... гүрэнэй засагай түлөө... өөрынгөө олон тоото ...бхитэдтэй хамта гүрэнэй ...хүтэлбэрилэлсэнэ, об... ...ствын политическэ бүхы ... дотор, партиин XXIV ...дын шиидхэбэринүүдые ...то дээрэнь дүүргэхэ хэ... тон шухала һуури эзэл-

...оведүүдтэ хоёр миллион... дээшэ депутадууд тоо... ...оно. 1971 ондо үнгэргэг... ...н һунгалтын зарим дүн... иимэ байһан: депутадуу... 44,5 процентнь КПСС-эй ...үүд ба гэшүүндэ канди... ...уд; 14,8 процентнь — ...КСМ-эй гэшүүд; хүдэлмэ...д — 36,5 процент, кол...гүүд — 28,8 процент ...оно. Нютагай Соведүүдэй ...лтын болохо бүхэндэ ...тадууудайнь хахад шахуу ...эр һунгагдана. 1936 он... хойшо 20 миллион үлүү ...хүн Соведүүдэй хүдэлмэ... хабаадажа, хүтэлбэриин ...ули гараһан байна. Де...дуудай һэлгэгдэдэг ушар ... хүдөөгэй хэдэн мил... шэнэ хүнүүдтэ гүрэ... хүтэлбэрилхэ һургуули шудалха арга олгоно. Энэ хадаа совет арадай засагай элитэ нэгэ шэнжэ шанар мүн. Соведүүдэй хүдэлмэридэ бүхыдөө 25 миллион эдэбхитэд хабаадана.

1973 оной мүнөөдэрэй нютагай Соведүүдэй һунгалта олониитэ ажалшадай политическэ ба ажалай эдэбхи улам дээшэлүүлнэ. Оронoймнай политическэ ажабайдалай энэ тон шухала үйлэ хэрэг гүрэн түрэсэ хүтэлбэрилгэдэ олониитэ ажалшадые хабаадуулха, экономическа ба культурна ажабайдалай элдэб асуудалда нютагай Соведүүдэй нүлөөе улам дээшэлүүлхэ арга олгоно.

***

АРАДАЙ ЗАСАГАЙ органуудай үүргые дээшэлүүлхын тула, ниитэ гүрэнэй аша туһын, һунгагшадай хүсэл ба эрилтэнүүдэй бэелэл хангаха харюусалгатай, тон шухала уялгаяа тэдэнэй гүйсэд дүүргэдэг байхын тула парти ехэ юумэ хэһэн байна.

Арадай засагай органуудай үүргые дээшэлүүлхэ зорилгоор районой ба городской, сельскэ ба поселково Соведүүдэй эрхэ үргэдхэгдөө. Тэрэ тоодо өөрынгөө газар дээрэ байһан ямаршье предприяти, ажахын организациин хүдэлмэридэ хамаарха талаар тон шухала эрхэтэй болоо. КПСС-эй ЦК Соведүүдэй бүхы шатын ажал ябуулгада айхабтар ехэ анхарал табина. Партиин энэ анхарал оролдолгонь ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэри һйжаруулха тухай Центральна Комитедэй тогтоолнууд соо эли тодоор харагдана. Партиин горком болон райкомууд Соведүүдэй, тэдэнэй гүйсэдхэхы органуудай ажалда анхаралтайгаар хандажа, ехэ туһаламжа хүргэдэг болоо.

Партийна комитедүүд Соведүүдэй хүдэлмэриин онол аргые саашадань һайжаруулха, тэдэниие хүдэлмэрилэгшэдөөр хангаха, социалис демократиин үндэһэ һуури дээрэ эмхидхэлэй хүдэлмэри шэнэдхэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ республиканууудай Верховно Соведүүдэй, мүн нютагай Соведүүдэй экономическа үүргэ дээшэлээ, экономико хүтэлбэрилхэ асуудалаар тэдэнэй ажал ябуулга үргэдхэгдөө. Верховно Соведүүдэй сессинүүд дээрэ ажахын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ. Нютагай Соведүүдэй мэдэлдэ ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангалгын предприяти ба зургаанууд үгтэнхэй. Нютагай Соведүүд үргэн хэрэглэлэй эд бараа гаргаха, байрын гэрнүүдые ашаглалгада саг соонь тушааха асуудалнуудта онсо анхарал хандуулна. Нютагай Соведүүдэй хэхэ, бэелүүлхэ ажал һала ехэ. Тусхайлан хэлэбэл, транспортын хүдэлмэри, гэр байрын асуудал, худалдаа наймаан ба ниитын эдеэ хоол, ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ ба медицинскэ хангалга гэхэ мэтэ.

Соведүүдэй хүдэлмэриин демократическа ёһо гуримууд бэхижээ, сессинүүдэй үүргэ дээшэлээ, тэрээн дээрэ зүбшэгдэдэг асуудалнуудшье олоошороо. Нютагай Соведүүдэй сесси эмхитэйгээр, депутадуудай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдэнэ. Депутадууд эрхээ үргэнөөр хэрэглэнэ. Гүйсэдхэхы комитедүүд, тэдэнэй таһаг болон управленинүүд Соведүүдэй ба хүн зоной үмэнэ саг үргэлжэ тоосоно. 1972 ондо ажалшадай 260 мянган суглаан үнгэргэгдэжэ, 47 миллион хүн хабаадаа. Нёдондо жэлдэ нютагай Соведүүдэй депутадуудай 98,3 процентнь һунгагшадайнгаа үмэнэ тоосоһон байна.

Түлөөлэлгын органуудай урда гүйсэдхэхы органуудай ходо тоосодог байха гурим бэелүүлхэ, депутадуудай хүндэ ба эдэбхи, һунгагшадай урда тэдэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ зорилгоор СССР-эй Верховно Совет ажалшадай Соведүүдэй депутадуудай дүрим тухай ниитэсоюзна хуули абаһан гээшэ. Тэрэ хуулиин ёһоор, Соведүүдэй үмэнэ табигдажа байһан зорилгонуудтай зохилдуулан, депутадуудай түлөөлэлгэ үргэдхэгдэжэ, арадай һунгамалнууд гүрэн ба арад зоной үмэнэ ехэ уялганuудые даажа абанхай.

***

КПСС ПАРТИЙНА хүтэлбэриин онол арга шэнэдхэн һайжаруулхые оролдон, Соведүүдтэ хүдэлдэг коммунистнуудай үүргэ ба эдэбхи дээшэлүүлгэдэ ехэ анхарал табина. Соведүүдтэ хүдэлдэг коммунистнууд партиин политикые бодото дээрэнь бэелүүлэгшэ мүн. Социализм ба коммунизм байгуулгын үедэ Соведүүдтэ партийна хүтэлбэриин онол арга тогтонижон хүгжэнэ. Гүрэнэй зургаануудые партиин зүгһөө хүтэлбэрилгэ юугээр тайлбарилагданаб гэхэдэ, тэдэнэй ажал ябуулгын ниитэ хараа шугам тодорхойлон, гүрэнэй, ажахын ба социльно-культурна байгуулалтын гол шухала асуудалнуудаар директивэнүүдые абалга; кадрнуудые шэлэн оложо, зүбөөр хубаарилан табилга; партийна политика ба партийна директивэнүүдые бэелүүлгын хойноһоо хинан шалгалга болоно.

КПСС Соведүүдые хүтэлбэрилгын научна хэмжээе дээшэлүүлнэ. Партийна комитедүүд үе-үе болоод лэ, Соведүүдэй ажал ябуулгын асуудалнуудые зүбшэн хэлсэдэг, Соведүүдтэ хүдэлдэг коммунистнуудай тоосоо шагнадаг гээшэ.

Ажалшадай ниитын эмхинүүдые хүтэлбэрилгэ бэелүүлхэ зуураа, парти хадаа партийна ба гүрэнэй зургаануудай хэхэ ажал илгаруулан тодорхойлхые оролдоно. Эдэ зургаануудай харюусалга, бэеэ даанхай байдал дээшэлүүлэн, парти тэдэниие политическэ талаар хүтэлбэрилгээ бэелүүлнэ.

Коммунис партиин политикые, тэрэнэй шиидхэбэринүүдэй үндэһэ һуури дээрэ политическэ шухала асуудалнуудые шиидхэлгэ хадаа Соведүүдэй партиин хүтэлбэрилхы үүргые гэршэлнэ. Ажахын, культурна байгуулалтаар парти, правительствын хараалһан түсэбүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө гэшүүдэй хабаадалгые тодорхойлһон хэмжээ ябуулгануудые Соведүүд зохёодог.

Партийна организацинуудай дэмжэлгээр Соведүүдэй саг үргэлжын комиссинуудай ажал ябуулга улам үргэдэнэ. Өөрынгөө бүридэлдэ арадай ажахын элдэб һалбариин мэргэжэлтэдтэй байһан дурсагдагша комиссинууд тон шухала асуудалнуудые шэнжэлхэ ба шиидхэхэ хэрэгтэ туһална, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри хэнэ. Соведүүдэй олохон гүйсэдкомууд ажалшадай элдэб эмхинүүдтэ (үйлсын ба гэрэй комитедүүд, арадай дружина, нүхэдэй сүүд, клубай, эхэнэрнүүдэй совет гэхэ мэтэ) түшэглэн, хүдэлмэреэ шадабари ехэтэйгээр ябуулна.

ЛЕНИНЭЙ зааһан замаар сэхэ дабшан, КПСС өөрынгөө хүтэлбэрилхы онол аргануудые улам шэнэдхэн һайжаруулжа, оломиллион ажалша олониитэтэй холбоо барисаагаа бэхижүүлнэ, коммунизм байгуулгын бүхы участогуудта өөрынгөө нүлөө ехэ болгоно. Соведүүдээр дамжуулан ажалшадай шэнэ хүсэнүүдые политическэ ба ажахын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадуулан, Ленинэй парти бүхы совет арадые коммунизм тээшэ бата найдамтайгаар дабшуулна.

Б. МОРОЗОВ,
түүхын эрдэмэй доктор, профессор.

Улаан-Үдэдэ: үсэгэлдэр, мүнөөдэр, үглөөдэр

Мүнөөдэр—медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

ШЭДИТЭ ГАРТАН

РЕПОРТАЖ

..Айл бүхэнэй, эхэ ба эсэгэ, хүн бүхэнэй найдал баярай гуламта — Улаан-Үдэдэхи нарайлалгын гэрые жаргалай орон гэхэдэ алдуугүй.

Хүбүүтэй гү, али басагатай болоһон эсэгэнэр түби дэлхэйе бултыень тэбэрихээр, һара наранда хүрэтэр харайхаар бэлэн юумэд тэндэһээ урма зоригтой гүйлдэжэ гарахадаа, Эхэ Совет оронойнгоо гүн сэлмэг тэнгэри өөдэ ажалша гараа һарбайн:

— Түрөө!.. Хүбүүн!.. Басаган!.. Өөрынь бэе һайн!..— гэжэ хашхараад, баяраа хубаалдахаяа нүхэдтөө, түрэлхидтөө яарадаг лэ.

Шэнэ хүнэй ерэлгэ тиимэшье хүнгэн хэрэг бэшэ гэжэ нарайлалгын гэр соо боложо байһан үйлэ хэрэгүүдые харахадаа, хүлэрэн,шүдөө зуун, хүсэ шадалаа зангидан зогсообди — амин үхэл хоёрой тэмсэл сооһоо хүнэй хашхарха — дэлхэйдэ үшөө нэгэ хүнэй шашхан ерэхэ абяантай олон бодол досоо түрэнэ: хэн жаргалтын үри бэеб, энэ ямар һайхан үе сагта түрэбэб. хэн болохоб — эрдэмтэ, зохёолшо, ажалша бэрхэ хүн гү, али... амитан зондо гай тодхор асарха хүн гү? Тиимэ муу ёротын үдэхэ үндэһэгүй гүрэндэ тэрэнэй түрэһэн жаргалынь һанахадаа, совет хүнэй аша туһада Коммунис партиингаа хэжэ, ябуулжа байһан ажал хэрэгүүдые сэдьхээбди.

Тэдэнь мэдээжэ, энэ нарайлалгын гэртэшье харагдана: тэндэ хүдэлдэг 235 хүнэй 37-ниинь врачнар; эхэнэрэй һайнаар түрэхын түлөө тус гэрһээ гадна, «Победа» проспектдэхи консультпункт, Трубачеевэй ба Партизанска гудамжануудтахи гинекологическа больницанууд оролсоно; нарайлалгын гэр соо ариг сэбэр, һүүлэй оньһон түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой; орёо, шухала, түргэн бухы операцинууд хэгдэжэ болохо; эндэ һайн харууһан доро 50—60 үхибүүд үндыжэ байдаг; сүүдхэ соо 12—15 эхэнэр түрэнэ; түрэхэ һамгад хэды үдэр урид орожо бэлдэгдэнэ; түрэһэнэйнгөө һүүлээр ондоо таһагта оруулагдадаг, 7—10 хоноод гэртээ бусана...

Врачнар Г. А. Устьянцев, Д. Ц. Раднаева, Э. Д. Филиппова, Л. Н. Бязинская, Н. Б. Билтагурова, акушеркэнүүд Р. М. Камкина, Ю. А. Прокопьева, Н. З. Родионова, Е. Б. Шарапова, Т. Ш. Буденкова, санитарнууд М. К. Лабухина, М. И. Грудинина, М. М. Емельянова болон бусадай зөөлэн гар дээрэ унаһан, сэдьхэлэйнь халууни үзэһэн хэдэн арбаад мянган үхибүүд Улаан-Үдэдэмнай, республика, гүрэн соомнайшье олон ябанал даа. Энэ гэртэ эхэһээ гараһан, тиигээд өөһэдөө хүүгэдтэй болоһон Владимир, Галя Новосёловтоной — прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд — баяр бүришье ехэ: тэдэ эхир хүбүүн басаган хоёртой болошоо!

Тэдэ хоёр эхирые сэбэр сагаан. һаруул таһалга соохи тусгаар зөөлэн оронуудтаа хурхиралдажа хэбтэһэн олон баатарнуудай дундаһаа илгаруулха аргагүй байба. Тиигэбэшье энэ **1-дэхи зураг** дээрэ гар дээрээ хоёр хоёр хүүгэдые бариһан сестранарай **(баруун гарһаа) Х. Рыгзенова, О. Тимочина, З. Чиркова, Н. Трифонова** гэгшэдэй тэдэ хүүгэдые зүһэлэн, хэнэй хүүгэд, ямар эхэ, эсэгэтэйнүүд байһыень хөөрэжэ байхыень шагнахада, гайхамаар. Ёһотой мэргэжэлтэд, хүнэйшье, өөрыншье хүүгэдэй энхэргэн сэдьхэлтэ эхэнүүд!

2-дохи зураг дээрэ Вячеслав Архарович Габеевые харанат. Энэ хүмнай эхэнэрые түрүүлдэг хүн! «Һонин мэргэжэлтэйб, сэдьхэлээ ханан хүдэлдэгби», — гэжэ тэрэ хэлээ. Һая түрэһэн эхэдэ шуһа хэхэ гэжэ бэлдэжэ байхадань, бидэ тэрэнтэй уулзаабди. «Хахад жэл соо 300-гаад эхэнэрые түрүүлнэ хаб даа... Тоолоошьегүйлби... Энээнһээ хойшо тоолодог болохо байна, нээрээ...» Тус ажалдаа олон жэл хүдэлһөөрнь бодоходо, тэрэ олохон хүүгэдэй хүйһэ хүндэһэн болоно.

Нарайлалгын гэр соо хамаг түхеэрэлгэ. эмнэлгэ, аргалха хүдэлмэри тусгаар нарин хиналта доро абтанхай. Врач И. Ф. Дронова медсестра Т. Н. Васильевада, жэшээнь, нэгэ эхэнэртэ банка табихын тула тусхай заабари үгэхэ юм. Шагнажа байхадамнай, энэ аргань эхэдэнышье бэшэ, харин гэдэһэн соо байһан үхибүүндэ туһатай байха болошоно. Иимэ орёо арга хэжэ шадаха дүршэлтэй, мэргэжэл ехэтэй хүнүүд эндэ хүдэлнэд.

— Һүүлэй үедэ наһатайшье болоһон эхэнэрнүүд үхибүү гаргана. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, элдэб үбшэн диилдээ, эхэнэрнүүд хэдышье наһандаа түрэхэһөө айнагүй. Хэды жэлэй урда зүрхэ муутай эхэнэр хүндэ түрэжэ болохогүй гэгдэдэг һаа, мүнөө тэдэ тусгаар харууһан доро һайнаар түрэнэ, эхын жаргал мэдэрнэ, — гэжэ Улаан-Үдын нарайлалгын гэрые даагша Августа Васильевна Дождиковагай хөөрэхэдэ, эндэ ажаллажа байдаг хүнүүдые ниислэл хотымнай, мүн хүдөөгэйхидэйшье айл бүхэндэ, эхэ ба эсэгэ, хүн бүхэндэ баяр асардаг ёһотой шэдитэ гартан гэхээр байба...

Д. ЭРДЫНЕЕВ.
С. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото-зурагууд.

ДААМААР МҮРЫСЭНЭ

Республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ зорюулагдаһан мүрысөөн авиационно заводой соёлой ордон соо даамаар наадагшадай дунда эхилбэ. Илангаяа даамаар эхилһэн нааданда республика, федераци соогоо суурхаһан спортсменүүдэй дунда шанга тулалдаан болобо. Жэшээнь, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда хабаадалсаһан, нэгэдэхи разрядтай Николай Баранов, һурагшадай дундаһаа городой чемпион болоһон С. Терновский, даам наадалгаар эдиршүүлэй дундаһаа шалгарһан Анатолий Туркин болон бусадай дунда шанга тулалдаан болобо.

Мүнөөдөө хоёр уулзалгын удаа С. Козаренко, А. Уваров гэгшэд тус тустаа хоёр-хоёр очкотой түрүүлжэ ябана. Эрхимлэгшэдһээ хахад очкогоор гээгдэжэ ябаһан С Терновский гурбадахи һуури эзэлнэ.

К. ПОПОВ.

Шэлэй заводто элдэб амһарта гаргаха, шэнэ оньһожоруулагдамал түхеэрэлгэ тодхогдожо байнхай. Энэ жэлэй хоёрдохи хахадһаа эхилжэ, завод шэнэ продукци гаргадаг болохо. Минеральна уһа ууха стаканууд эндэ хэгдэжэ захалба. Элдэб амһартануудые хэхэ үйлэдбэритэй танилсахаяа хэдэн хүдэлмэршэд Владимирска областиин Уршинска шэлэй завод ошожо ерээ. Тэндэ хараһан, үзэһэн юумэсэ мүнөө үйлэдбэри дээрэ хэрэглэжэ эхилэнхэй. Шэл хайлуулха шэнэ пеэшэн ашаглаха.

ШЭНЭ ТЕХНОЛОГИ

Лаборантнуудайшье ажалда шэнэ арга хэрэглэгдэнэ. Элдэб шэл амһарта хэхэ технологи тэдэнэр шэнжэлнэ.

Улаан-Үдын шэлэй заводой коллектив бухы хүдэлмэриеэ холын хараатайгаар эмхидхэнэ. Ойрын жэлнүүдтэ тэдэнэр Буряадай геологуудай Черемшанда олоһон кварцева элһэ хэрэглэжэ, шэнэ сортын шэл хайлуулдаг болохо түсэбтэй. Элдэб үнгэтэй шэл амһарта гаргадаг болохын тула тэдэнэр гүрэнэй шэлэй институдай Гусевска филиалтай шэнжэлэлгэ хэхэ тусхай хэлсээ һаяхан баталһан байна.

Д. НИКОЛАЕВ.

НИИСЛЭЛ ХОТО ҺАЙНДЭРЭЙ УРДА

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойн һайндэртэ бэлэдхэл хаа хаанагүй ябуулагдажа байнхай. Илангаяа Улаан-Үдэ хотын ажалшад һайндэртэ горитой бэлэдхэл хэнэ. Үйлсэ, талмай, ипподром, стадионоо болбосон түхэлтэй болгожо, эдэ үдэрнүүдтэ туха сүлөөгүйхэн.

— Һур харбаанай найр наадан жэл бүхэндэ Дээдэ-Онгостойн үзэсхэлэн гоё газарта үнгэргэгдэдэг ааб даа. Байгша ондо болохоёо байгаа һайндэрэй зугаа нааданда үшөө олон ажалшад ипподром дээрэ суглархаар хүлеэгдэнэ. Ойн баярай угтамжада ипподромоо шэнэлжэ байнхайбди. Мүнөө эндэ таба мянгаад хүниие багтааха гурбан трибуна, ресторан, буфедүүд баригдажа, дүүрэхэ болобо, — гэжэ Буряадай гүрэнэй конюшниин директор Д. С. Мункожапов хөөрэнэ.

Шэнэ проектээр баригдажа байһан эдэ барилгануудые барилга-хабсаралгын 397-дохи поездын хүдэлмэришэд хэжэ байнхай. Барилгашад Н. К. Левшин, Лидия Курбатова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд ойн баярай энэ барилга дээрэ хүдэлхэдөө үдэр, халаан бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэжэ, барилгала саг соонь ашаглалгада тушаахаар хоорондоо мүрысэн ажаллана. Хабсаргагшад М. Кулешов, В. Кридченко, Т. Дынников гэгшэд богони хугасаада ипподромой гол трибунануудые барижа, малярнуудта тушааһан байна

— Хабсаргагшадай түргөөр ажаллаһанай ашаар манай бригадын гэшүүд шэрдэлгын хүдэлмэри саг соогоо эхилһэн байнабди. Бригадын 16 гэшүүд трибунануудые богони сагта шэрдэжэ дүүргэхэ зорилго урдаа табина,— гэжэ бригадые даагша Лидия Курбатова хөөрэнэ.

Эсэхэ сусахые мэдэнгүй ажаллажа байһан эдэнэрэй хүдэлмэри харахада, эдэнэр ипподромой бухы барилгануудые үглөө, мүнөөгүй дүүргэжэ, һайндэрэй бэлэг барихаар оролдоно.

Һайндэрэй үедэ үнгэргэгдэхэ һур харбаан, бухэшүүлэй барилдаха, моридой урилдаха талмай сэбэрлэгдэһэн, ногоон тариглаһан байна.

Урилдаанда хабаадахаар зуу гаран морид һоригдожо эхилэнхэй. Гүрэнэй конюшниин арбан табан моридые дүршэлтэй мастернууд Константин, Рашид Валеевтэн, Виктор Ом, Виктор Тюлькин, Елена Студенцова гэгшэд урилдаанда бэлдэжэ, һорижо, һургажа байнхай. Энээнһээ гадна моридой урилдаанда Улаан-Үдын, Кабанскын, Хоринн Бэшүүрэй, Зэдын, Хяагтын, Сэлэнгын болон бусад аймагуудай хурдан хүлэгүүд хабаадалсахаар мүн лэ һорилго гаража эхилбэ. Республикын ажахынуудай хурдан хүлэгүүдэй хатарые туршагшадтай «Урожай» бүлгэмэй спортын һургуулиин мори урилдаагшад мүрысэхөөр баһал бэеэ бэлдэжэ, моридоо һургажа, һорижо эхилһээр үнинэй. Сэхыень хэлэхэдэ, ойн баярай найрта ерэһэн ажалшад гоё һайхан наада, моридой урилдаа хаража амарха, сэнгэхэнь шуу.

Тэрэшэлэн һайндэрнүүдэй үедэ Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ искусствын мастернуудай ехэ концерт болохо, гимнастнуудай гоё һайхан наадан харуулагдахаар хүлеэгдэнэ. Стадионой эзэд — Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй хүдэлмэришэд стадионоо һайндэртэ бэлдэжэ, түхеэржэ эхилһээр үнихэнэй. Мүнөө стадионой урда трибунань баригдажа дүүрэһэн, һандали, трибунанууд ногоон, хүхэ шэрээр шэрдэгдэбэ. Заводой заһабарилга-барилгын участогай урашуул спортын хоёр зал, гостиница, кафе барижа, ашаглалгада һаяхан тушааһан байна. Энээнһээ гадна заводой бухы цехүүд тусгаар даабари абажа, стадионоо бэлдэжэ эхилһэн юм. Жэшээнь, баруун трибуные дизельнэ, хойтохиие— якорьна, зүүн трибуные вагон-хабсаргагшадай коллективүүд даажа абаһан байгаа. Тиихэдэ баскетбол, волейбол наадаха талмайнуудые заводой главна конструкторнуудай таһагайхид даажа абанхай. Заводой хүдэлмэришэд ажалайнгаа һүүлээр ниишэ, ерэжэ, заһабарилгын, шэрдэлгын хүдэлмэри хэжэ, һайндэртэ бэлдэлсэжэ байна.

Иигэжэ Улаан-Үдымнай ажалшад ойн баярайнгаа һайндэрые гоё һайхан, сэбэр болгогдоһон үйлсэ, талмай, ипподром, стадиондоо ондоо область, хизаарнуудһаа, хүдөө нютагуудһаа айлшаар ерэгшэдые угтахаар бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэжэ байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

Холо, дүтүүр аяншалхада, уһа мүрэнэй эрьедэ сэнгэн амархада, таатай зохид зунай дуулим саг хүрэжэ ерэбэ. Мүн баһа һурагшадай ута амаралтын хаһа. Авиационно заводой хүдэлмэришэд, алба хаагшадай, тэдэнэрэй үхибүүдэй зунай амаралтын ямараар эмхидхэгдэһэн тухай манай штатнабэшэ корреспондент Ж. Бадалаев һонирхоһон байна. Тэрэнэй хэдэн асуудалда тус заводой завкомой түрүүлэгшэ Михаил Иванович Старков иигэжэ харюусаба:

БЭЕЫН ЭЛҮҮРЭЙ ТҮЛХЮУР

—Наран агаар, уһан хүн бүхэниие зундаа дуудан урьалдаг бэеын элүүр энхын түлхюур гээшэ ааб даа. Заводойтнай хүдэлмэришэд суббото, амаралтын үдэрнүүдые хаана үнгэргэхэ болоноб?

— Заводоймнай амаралтын парк июнь һарын эхеэр зунайнгаа сезон нээгээд, хүдэлжэ эхилбэ. Эндэ спортын элдэб мүрысөөнүүд тусхай программаар үнгэргэгдэхэ, ажалайнгаа һүүлээр хүдэлмэришэд сэбэр агаарай сэнгэлигтэ сэнгэн амарха, зугаа наада эмхидхэхэ байна. Республикынгаа 50 жэлэй алтан ойн һайндэр болотор тамаралгын бассейн хүдэлмэришэдтэ бэлэг болгогдон, ашаглалгада үгтэхөөр хараалагдана. Тиимэһээ заводой бухы шахуу хүдэлмэришэд, алба хаагшад, һурагшад хүнгэн атлетикээр, уһанда тамаралгаар ГТО-гой нормо тушааха байна.

Котокель нуурай эрьедэ амаралтын байшан нёдондо жэлдэ баригдажа, ашаглалгада үгтэһэн юм. Энэ жэлэй сезон бүхэндэ (12 хоногто) 100 хүн амархань. Мүнөө столово хүдэлжэ эхилээ. Тиимэһээ заводоймнай хүдэлмэришэд суббото, амаралтын үдэрнүүдтэ эндэ ерэжэ амараад, бусажа байха аргатай болоо.

—Зунай сагта хүн зон олоороо хээрэ талада амархаяа ошодог. Тиимэһээ транспортын асуудал хэсүү болодог. Энэ асуудал заводтотнай ямараар шиидхэгдээб?

—Завод энэ хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулна. Суббото. амаралтын үдэрнүүдтэ нэгэ автобус Котокель нуур ошожо байха. Тиихэдэ Сэлэнгэ, Үдын эрьедэ амарха дуратайшуулые мүн лэ хоёр автобус городой пляж хүрэтэр зөөжэ байха болоно.

—Зарим хүнүүд зунай сагта амаралтаа холуур ошожо үнгэргэхэ дуратай байдаг. Завком энэ талаар ямар хэмжээ ябуулга хараалнаб?

—Холын хото городуудаар аяншалха, элдэб курортнуудта ошожо, бэеэ аргалуулха, амарха олон путёвконууд завкомой зүгһөө жэл бүри үгтэдэг. Энэшье жэлдэ иимэ путёвконууд олон. Жэшээлхэдэ, июнь һарада В. И. Журавлев Шэтын областиин «Хульдур» курорт ошожо амарха, токарь Е. И. Яковлев Ригээр, слесарь Ю. А. Чимоева Баруун Украинаар, В. Я. Сивалева Эстонско ССР-ээр аяншалха байна.

— Зунай саг нэн түрүүндэ һурагшадай амарха, сэнгэхэ хаһа ха юм. Заводой хүдэлмэришэдэй, алба хаагшадай үхибүүдэй таатай зохидоор амархын тулада ямар программа хараалагдаа гээшэб?

— Манай завод хүүгэдэй «Дружба» гэжэ лагерьтай юм. Мүнөө зундаа 600 үхибүүд тус лагерьта амарха. Тиихэдэ 36-дахи һургуулиин дэргэдэ бэлшар хүүгэдэй нэмэлтэ лагерь энэ жэлдэ нээгдэбэ. 600 багашуул хоёр сезондо эндэ амархаар хараалагдана.

«Огонёк», «Спутник», «Орленок», «Юность» гэжэ эдиршүүлэй клубууд бии. Заводой зүгһөө дүрбэн физрук клуб бүхэндэ томилогдоо. Тэдэнэр ахамад классай һурагшадай дунда элдэб наада, спортын мүрысөө эмхидхэхэ ёһотой. Шатараар, даамаар, столой теннисээр мүрысөөнүүд үнгэргэгдэхэ. Манай «Рассвет» гэжэ соёлой байшангай дэргэдэ үхибүүдэй тусхай сектор хүдэлдэг, энэ сектор балшар заахан үхибүүдтэй элдэб һонирхолтой наада үнгэргэхэ байна.

Зарим һурагшад гоё һайхан байгаалитай Сурхайта нуурай эрьедэ, Байгал шадархи Максимиха гэжэ газарта ошожо амарха юм.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, заводоймнай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, тэдэнэрэй үхибүүд зундаа арюун тунгалаг агаар, уһа, наранай хурса элшэ зүбөөр хэрэглэхэ, таатай зохидоор амархэ яһала арга боломжотой. Тэдэнэрэй һайнаар амаржа, махабадаа хатуужуулхыень үнэн сэдьхэлһээ хүсэнэб.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХИЛЫН ГААНАҺАА

КАИР

Холбоо барисаамнай бэхижэнэ

ТАСС

КПСС-эй ба Араб Социалис Союзай хоорондо 1973 ондо партийна харилсаа холбоо байгуулха түсэбтэ гар табигдаа. Совет талаһаа — албанай хэрэгээр Египедэй Араб Республика ерээд байһан КПСС-эй делегациин толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Азербайджанай КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Г. А. Алиев, Египедэй талаһаа — АСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Мухаммед Хафез Ганем түсэбтэ гар табиһан байна.

КПСС-эй делегациин ба АСС-эй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь М. Х. Ганем түрүүтэй АСС-эй делегациин хоорондо хөөрэлдөөнүүд эхилбэ. Хоёр ороной политическэ ба экономическа байдалай гол шухала асуудалнууд тухай нэгэ нэгэндээ элидхэн хөөрөө.

ВАШИНГТОН

ХАРИЛСААГАА ХҮГЖӨӨХЫН ТҮЛӨӨ

ТАСС

«КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ерэхээ байһан ушарые американ арад һайшаана»,—гэжэ США-гай гүрэнэй секретарь У. Роджерс ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

«Хоёр ороной хүтэлбэрилэгшэдэй уулзалга бухы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха арга олгохо байха гээд найданабди,»—гэжэ гүрэнэй секретарь хэлээ.

УЛААН-БААТАР

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ЭХИЛБЭ

ТАСС

МНР-эй, ЧССР-эй партийно-правительственна делегацинуудай хоорондо хөөрэлдөөнүүд эхилбэ.

Монголой талаһаа — МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал (делегациин толгойлогшо), МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүд, МНРП-гэй ЦК-гай секретарьнар, Д. Моломжамц, С. Жалан-Ажав, МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. Майдар, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо Д. Дугэрсурэн, Чехословакиин талаһаа — КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Густав Гусак (делегациин толгойлогшо), КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Любомир Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ гэй ЦК-гай секретарь Васил Биляк хабаадана.

ВЕНЭ

Б. Крейскиин мэдүүлгэ

ТАСС

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинай албанай хэрэгээр Австрида ерэхээ байһыень Австриин федеральна канцлер Б. Крейский һайшааба.

Австри СССР хоёрой хоорондохи харилсаанда арсалдаатай, шиидхэгдээгүй асуудалнууд байхагүй гэжэ Б. Крейский «Арбайтер—Цайтунг» газетэдэ интервью үгэхэдөө мэдүүлбэ. Совет правительствын хүтэлбэрилэгшын Австрида ерээд байха үедэнь аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ европын зүблөө үнгэргэлгэтэй нягта холбоотой асуудалнууд. хоёр ороной экономическа ба соёлой харилсаа холбооое саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд зүбшэлэгдэхэ байха гэжэ канцлер тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Уянгата һайхан хүгжэмэйнь түлөө

ТАСС

Нью-Йоркын соёлой ехэ түбтэ — гүйсэдхэхы искусствын Линкольнын түбтэ элитэ ехэ совет композитор Д. Д. Шостаковичто дурасхаалта медаль барюулагдаа «Олон миллион американецуудта уянгата һайхан хүгжэм бэлэглэһэнэйнь түлөө, энэ хүгжэмэйнь манай оронуудай арадуудые улам дүтэ болгодог байһанай түлөө баяр хүргэлгын тэмдэг болгон, энэ медаль Дмитрий Шостаковичто барюулагдаба», — гэжэ Линкольнын түбэй директор Джон Мазола мэдүүлээ.

Совет композиторто искусствын хүндэтэ докторой нэрэ зэргэ олгоһон Чикаго хотын Баруун-Хойто университедэй уряалаар Д. Д. Шостакович США-да ерэһэн байгаа.

ПАРИЖ

Нгуен Ван Хиеугэй пресс-конференци

ТАСС

Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын делегациин толгойлогшо, гүрэнэй министр Нгуен Ван Хиеу июниин 14-дэ пресс-конференци үнгэргэбэ. Вьетнамдахи дайн болюулха ба амгалан байдал һэргээхэ тухай Париждахи хэлсээ, тэрэнэй протоколнуудые бэелүүлхэ тухай хамтын коммюникедэ июниин 14-дэ Парижда гар табиһан тухай асуудалаар тус пресс-конференци үнгэргэгдэһэн байгаа.

Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээнэй шухала статьянуудые коммюнике баталаад, гар табигдаһан энэ документые бухы таланууд хэлбэрншэгүй бэелүүлхэ ёһотой гэжэ Нгуен Ван Хиеу журналистнуудта мэдүүлбэ.

УЛААН-БААТАР

Г. ГУСАГТА ОРДЕН БАРЮУЛАГДАБА

ТАСС

ЧССР-эй ба МНР-эй хоорондын аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ, эб найрамдалай, социализмын хэрэгүүдые хамгаалгада элитэ ехэ габьяатай байһанайнгаа түлөө МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиумэй Указаар КПЧ-гэй ЦК-гай Генеральна секретарь Густав Гусак МНР-эй правительственна дээдын хайра шагналда — Сүхэ-Баатарай ордендо хүртэбэ.

ЧССР-эй, МНР-эй хоорондын аха дүүгэй хани барисаа, харилсаа холбоо хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ элитэ ехэ габьяатай байһанайнь түлөө МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Президиум ЧССР-эй партийно-правительственна делегациин гэшүүд: КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, ЧССР-эй правительствын түрүүлэгшэ Л. Штроугалые, КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Билягые Сүхэ-Баатарай орденоор шагнаа.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Арад зоной аша туһада» — түрүү бэшэг. Украинын механизаториуудай үүсхэлээр» — суглуулбари. Түрэл орондомнай. ТАСС-эй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда: Соведүүдэй хүдэлмэри тухай тематическа хуудаһан.

Гурбадахи хуудаһан медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Нютаг нютагай һонин. Хилын саана.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

13.05—Һүүлэй һонин. 13.10—Һурагшадта — «Будильнигай» программа. 13.40—«Мүнөөдэр — медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр». СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр, академик Б. В. Петровскиин үгэ хэлэлгэ. 14.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Хүндэ атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Мадридһаа дамжуулга (суранзан бэшэлгэ). 15.00—Совет Армиин ба Флодой сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 16.00—**Үнгэтэ телевидени.** «Кинногоор аяншалагшадай клуб» 16.50—17.00 — Забһарлалга. 17.00—«Манай үеын хүнүүдэй театрта ба кинодо харуулагдаһан образ. 18.15—В. Ханчев «Алтан»—телезүжэг. 19.00—«Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30—«Стадион неожиданностей». Түгэсхэлэй дамжуулга.

Улаан-Үдэ харуулна:

20.35 — Телепанорамын тусхай дамжуулга. 20.55—«Сэлэнгэ»—тележурнал (буряадаар). 21.35 — Буряад композиторнуудай зохёолнуудые скрипкээр наадаха.

«Орбита» харуулна:

22.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Наш милый доктор»—уран һайханай фильм. 23.00 «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
Улаан-Үдэ харуулна:

16.00 — «50 жэлэй туужа бэшэг». «1947-дохи он». 16.50 — «Железный поток»—уран һайханай фильм.

ПОНЕДЕЛЬНИК, ИЮНИИН 18.

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

14.35 — Һүүлэй һонин. 14.45 — **Үнгэтэ телевидени.** «Дактари» — телевизионно уран һайханай фильм (4-дэхи сери). «Возвращение Этель и Альберта». США. 15.30 — Һурагшадта — «Түүдэгэй» программа. 16.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. Нүхэр Л. И. Брежневэй Америкын Холбоото Штат айлшалха тухай. 17.00 — 19.00 — Забһарлалга. 19.00. — «Время» мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Баледэй артистнарай Москвада боложо байһан уласхоорондын хоёрдохи мүрысөөн. Гурбадахи тур. 20.10—Хүндэ атлетикээр Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Мадридһаа дамжуулга

Улаан-Үдэ харуулна:

21.00—Телепанорама (буряадаар). 21.15 — уласхоорондын шэнжэлэл. 21.35 — «Хүгжэм» — телесуглуулбари.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

17.10 — **Үнгэтэ телевидени.** Баледэй артистнарай Москвада боложо байһан уласхоорондын хоёрдохи мүрысөөн. Гурбадахи тур.

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — «Встреча с прошлым» — уран һайханай фильм.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00501. Заказ № 0044